la Revista dels CATALANS d'Amèrica

OCTUBRE
1 9 3 9

SUMARI

●

EDITORIAL

●

JOSEP CARNER

BREVITATS

Dr. JOAQUIM XIRAU

NOTES SOBRE LA VIDA INTERIOR

Dr. JAUME PI-SUNYER

LA HUMANITAT ENVELLEIX?

RAMON FABREGAT

EL CONTINENT AMERICA I LA GUERRA EUROPEA

JOAN ANTONI PALERM

EL PROBLEMA DE LES LLENGUES INDÍGENES A MEXIC

JOANA JUST

ELS INFANTS EXILIATS I LLUR LLENGUA MATERNA

OTTO MAYER SERRA

LA MUSICA CATALANA CONTEMPORANIA

M. M. B.

QUE EN PENSEU DE LES ACTIVITATS DELS CATALANS D'AMERICA?

●

L'HUMOR CATALA; per Tisner i Kalders

VARIA:

Noticiari de Catalunya. Activitats dels catalans d'Amerika. Lletres d'Europa. Documents. Els llibres.

LA REVISTA DELS CATALANS D'AMERICA

Nº 1
OCTUBRE
1939

Impreso en México.
Talleres Gráficos de la Nación.

Veus-aquí una Revista Catalana, això és, un sistema de missatges recíprocs per als Catalans de les Amèriques. Per als de Mèxic i els de les Antilles, per als de la gran República de Washington i Lincoln, per als de les Repúbliques del Plata, i els de les ciutats acimades en els Andes, i els de les abocades a l'un i l'altre oceà, en aquest gran escampall continental de les nissagues ibèriques. Molts som fora del nostre estatge i ens el cal refer. Una altra vegada ha estat dit: Delenda est Catalonia, *i, adés, Catalunya no ha pas estat desfeta sola i verna com en altretemps quan*

ella sola es governava,

sinó gràvida de tota l'Espanya que era dins ella. La frontera catalana veié la fi de la independència peninsular. Car ja no calgueren sinó uns quants dies d'angoixa perquè fos traïda l'ànima indomable de Madrid, en la defensa del qual finaren espanyols de per tot arreu i els nostres també.

Ací hi ha catalans: i allà on som, i allà on serem, després de qui-sap-les dissorts i qui-sap-les estricades, allí sonarà la parla catalana. No pas cercant recer contra els corrents vius de la cultura, no pas en retorn medieval, ni en bàrbara complaença racista o en encongiment de petita afrau. Per la nostra veritat íntima i popular, que és la nostra llengua, volem anar a la cultura universal, deu de la fraternitat més oberta i més accesible dels homes. Parlem català contra totes les fronteres i totes les baionetes

del món; i sabem que no hi ha en el món opressió que no ens odïi, ignorància reaccionària que no ens bescanti. Petita com era, Catalunya passà per una gran culpable, pel que feu i pel que no feu, pel que li feren fer i pel que no saberen cercar que ella fes. Però els homes de qualsevol indret i de qualsevol parer, que hagin tingut per escaient de condemnar-la en llur judici, no han pogut estar-se en acabat, si mai l'havien vista, de repensar-hi amb amor.

Perquè al so de la parla catalana, tot el païsatge català s'havia humanitzat de segle en segle; i de la melodia dels llavis de les mares i del treball rítmic dels pares n'havia vingut la bella il.lusió d'ésser feliços i d'ésser lliures —no pas reclosos, sinó abocats al món, no pas amb cap veritable frunziment de rancúnia, sinó amb somriure de curiosos impenitents envers els jocs de l'esperit, i tot nou afany i tota cosa nova.

Catalans de les Amèriques, hem estat espargits perquè la dissort venti aquella petitesa que encara pogués haver-hi en nosaltres, i perquè arribem a capir que la personalitat no és pas un do gratuït sinó l'efecte d'una i altra missió excel.lent, d'una i altra abnegació davant la bellesa invisible, i de serveis a la veritat inconeguda i la justícia no encara nada.

En un ús camperol d'origen immemorial l'arbre és torturat perquè es torni més ric i gustós el seu fruit. La maltempsada ens exigeix amb les seves destrosses més profunditat, més inquietud pel que encara no som i més grandesa generosa. Mentres conservem el dipòsit sagrat de la nostra llengua, res no és perdut. Catalunya pot ésser esquarterada, els santuaris de la cultura profanats pel cavall moresc, els destins malmesos, i el cos de Catalunya, que som els catalans, dispers. "Mas l'esperit —diu el Bernat Metge— no mor, e de consegüent no li és impossible parlar". Ni, en el nostre cas, li és impossible res si parla en català.

Salut, germans, salut a tots vosaltres, i salut als germans que encara són sota l'esclavatge dels armats per tot dia, tan famosos per llur patriotisme irracional, venal i exterminador. I salut a aquells que noblement ens han acollit en aquest país de Mèxic, el més lliure del món, i als quals adreçarem, si d'aquesta pàgina no destriessin el sentit, la sentència de Ramon Lull: que si per llenguatge no ens entenguessim, ens entendrem per amor.

BREVITATS

El foc i les roses

El purpurí dansaire, d'una guspira eixit,
menà les seves filles pels antres de la nit.

Dessota la rosada que encara les atia
les roses treuen flames de foc quan és de dia.

Diferència

De no volar la fulla es desconsola.
—Cal volar —diu l'ocell. —¡Què s'hi farà!
Car la fulla somia de volar
i l'ocell vola.

Josep CARNER.

NOTES SOBRE LA VIDA INTERIOR

Pel Dr. *Joaquim XIRAU.*

El descobriment de la vida interior és la darrera de les conquestes de l'esperit humà. La preocupació primària de la vida és assegurar la seva persistència en un món ple de realitats hòstils. La mentalitat humana en les seves capes bàsiques és conformada per la necessitat urgent que li planteja la "lluita per la vida". I aquesta lluita es realitza en un món de coses que li oposen una resistència dura que cal vèncer per a obrir-se camí i assegurar la possessió d'un àmbit habitable.

Així, no és estrany que en girar els ulls sobre si mateix i descobrir els "tresors del propi esperit" no tingui paraules ni conceptes per a determinar aquesta realitat que, tot essent la més pròxima, ha estat fins aquell moment la més remota. La volta sobre si mateix l'obliga a un retorçament de la direcció natural de la seva mirada que requereix un esforç i una tensió. Cal abandonar les coses i llurs arestes clares i dirigir la vista a una realitat subtil i fugissera difícil de copsar.

Això explica que les paraules que tracten de descriure i aclarir la intimitat siguin en llur totalitat metàfores. L'ànima és un "espill" que reflecteix les coses, una "tauleta de cera" en la qual aquelles s'inscriuen, una "mà" que les copsa i les toca. Com les coses, l'esperit té un "dins" i un "fora", un interior i un exterior. Interior és el que

té dintre. Exterior el que resta fora de les seves parets. L'esperit és un clos tancat en un sentit quasi espaial. Hi ha coses interiors i coses exteriors. Si té "portes i finestres" el contacte entre les unes i les altres esdevé fàcil. Si no en té, del que passa "fora" essencialment no en sap ni en pot saber res.

Aquestes metàfores es troben a la base dels problemes més difícils de la metafísica occidental. I llur dificultat procedeix, en gran part, del fet que en designar les noves realitats, tendeixen a recobrir-les de les característiques de les coses que designaven en llur accepció originària. L'esperit tendeix a esdevenir una "cosa", una "substància". La seva activitat una realitat "natural".

La confusió és tan greu, l'essència de la vida interior és tan diametralment oposada a la naturalesa de les "coses exteriors" que si s'arribés a veure amb claretat allò que la defineix i la delimita, la majoria de les confusions quedarien aclarides i els problemes es plantejarien amb "claretat i distinció".

El sentit més planer, aquell que utilitza l'home vulgar i l'home de ciència d'una manera ingènua i més o menys implícita, és que l'"interior" és el que passa dintre de llur cos, "exterior" el que prové de causes externes a ell. Així, es parla de sensacions internes i de sensacions externes, i la psicofisiologia precisa les condicions del seu funcionament normal i les causes de les seves pertorbacions i anomalies.

Sense restar res del valor de les recerques psicofisiològiques, facilment es comprendrà que aquell criteri no pot ésser de la menor utilitat per a l'obtenció d'una delimitació precisa. De la major part de les coses que passen "dintre meu" jo no en tinc la menor notícia. Res més allunyat de mi que el funcionament dels meus òrgans. Ni

els sento normalment, ni m'interessen. Sento, en canvi, "en el més íntim de la meva ànima" coses allunyades de mi per distàncies més o menys considerables —una posta de sol, el record d'una persona estimada. D'altra banda, no és facil determinar un límit entre l'aigua que veig i l'aigua que m'escalda, entre el llamp que m'enlluerna i el llamp que m'espanta, entre el dolor d'una punxada i el mal de queixal... No sembla que la pell sigui un bon criteri per a distingir el món interior del món exterior.

Totes les coses reals o irreals, possibles o impossibles, presents o absents, actuals, passades o possibles poden ésser interiors o exteriors, i a través de la vida entren en mi o se'n separen i se'n aparten. La distància física no té res a veure amb aquest fet singular. La realitat més distant pot ésser per mi la més íntima. La realitat més pròxima pot ésser indiferent i absent. La primera condició perquè una cosa qualsevol es faci meva és que d'alguna manera em sigui o m'hagi estat present. L'estel és interior, quan el veig o m'emociona o faig el càlcul de la seva òrbita sideral, la taula, quan la toco, el dolor, quan el sento. Quan no els veig, ni els toco, ni els sento, ni els recordo, ni hi penso es fan *ipso facto* exteriors.

Què són les coses quan no em són presents, quan s'aparten de l'òrbita de la meva atenció i cauen en el buit de la meva indiferència? No ens interessa, ara, saber què són, ni com són, ni si són. Llur realitat "externa" és un problema per a la física o per a la metafísica. Seran àtoms, camps de força o electrons... Unes seran alguna cosa i altres no seran potser res. Llur existència contínua o momentània no afecta aquesta disquisició. El que ens interessa ara és veure que totes les coses, independentment de llur posició i de llur consistència còsmica entren i surten de mi, són dins o fora, es fan meves o desapareixen de la zona de la meva intimitat.

Es dirà, potser, que així com hi ha coses que en desaparèixer de la meva intimitat mantenen llur consistència de tal manera que l'entrar o sortir de la meva presència és per elles un fet accidental, hi ha realitats per les quals l'ésser interior exhaureix la seva essència i el seu ésser és sempre i en tot moment un ésser "dins". Així, per exemple, tots els fets de la vida sentimental. L'amor, l'odi, el sofriment, l'enveja, semblen realitats exclusivament meves. Tota llur realitat consisteix en la intimitat. El sentiment sembla una realitat íntegrament interior.

No obstant, si afinem una mica la mirada veurem que això no és rigorosament veritat. Què passa quan experimento un moviment sentimental? Prescindint de les característiques específiques de la vida emotiva, és evident que passa una cosa molt semblant a quan veig o toco la taula o a quan penso en les cataractes del Niàgara. La taula o el Niàgara es manifesten a mi com un conjunt de colors, formes, matisos, pensaments, records i fantasies. El sentiment es manifesta en mi com un conjunt de sensacions i d'impressions diverses, —palpitacions al cor, angúnia, tivantor, impulsos de saltar o de ballar, encongiments i afanys, percepcions diverses dels òrgans corporals... I de la mateixa manera que la percepció de la taula apareix i desapareix, és dins o és fora de mi, l'amor i l'odi, la compassió i la simpatia es manifesten en mi o desapareixen de mi, se'm fan presents o absents, entren i surten de l'àmbit de la meva vida interior.

Es clar que el sentiment és meu d'una manera específica i peculiar. Però també és meva la percepció. I no s'oblidi que ja els estoics i d'una manera molt peculiar els grans tractadistes dels segles XVII i XVIII consideraven les passions com estats passius, com moviments que tinc i que pateixo, com allò que no és meu sinó que em passa

i es fa en mi independentment de la meva activitat personal, és a dir, tot el contrari de mi i la meva limitació més ostensible. I les passions constitueixen una bona part de la meva vida sentimental.

Què són els sentiments quan són fora de mi? Jo no ho sé ni ens interessa en aquest moment, com no ens interessa què es la taula, o la justícia o el càlcul infinitesimal. Llur realitat absent és una realitat morta. Hi ha sentiments vius i hi ha sentiments morts. Com en el reste de la vida interior, llur vida és llur presència, llur mort, llur absència.

Hem vist com les realitats més diverses es fan interiors o exteriors, són fora o són dins de la meva intimitat. Però no sabem encara en què consisteix aquest entrar i sortir, aquest ésser dins o ésser fora, aquest ésser íntim o indiferent; de la mateixa manera que no sabem què és una cambra pel fet de saber quines coses són dins i quines fora d'ella. Dins de la cambra hi pot haver taules i cadires i roses i persones i amors i odis. Però les coses que són a la cambra no són la cambra. De la mateixa manera les coses que són dins meu no són per elles mateixes la meva intimitat. Coneixem les coses que són a la cambra i la cambra mateixa per una sèrie de determinacions espaials. Com coneixem que les coses són dintre meu i la intimitat mateixa de la qual entren i surten?

La comparació amb la cambra és oportuna i té una magnífica tradició. Les "moradas" de Santa Teresa en són un exemple vivent. No una sinó moltes cambres tenims a dins i és disposen en una ordenació jeràrquica de menor a major intimitat fins a la més recòndita i íntima en la qual l'amic es posa en contacte directe amb l'Amat.

Què són aquestes cambres, aquestes "moradas" in-

teriors? Quina diferència hi ha entre aquests closos i els departaments que hostatgen les coses del món?

La rosa és davant meu, jo la tinc en presència meva. És una cosa, en relació amb altres múltiples coses, en relació potser amb l'univers enter. Però prescindint de les seves múltiples relacions, ella és una cosa per ella mateixa i en si mateixa. El viure fora de si no li és essencial. Les relacions li sobrevenen. No és el conjunt de les seves relacions i sobretot no és una relació. Les coses són en si i per si.

La vida interior és una vida fora de si, pura virtualitat o referència. Com més soc en mi, com més gran és el volum de la meva vida espiritual, més visc fora de mi, lliurat a les coses i per les coses. Les coses viuen en elles mateixes, lligades a llur nua exterioritat. Jo visc en mi. I viure en mi vol dir essencialment lliurar-me. Les "moradas" més íntimes, les del sentiment per excel.lència, l'amor, són aquelles en les quals el meu ésser total es dóna.

Vida interior és vida íntima. I vida íntima és experiència personal. La "morada" espiritual no pot tenir "portes ni finestres" perquè no té parets... No és un clos tancat sinó extrema obertura i lliurament. S'impregna de tot. Tot hi penetra i tot s'hi revela. Amor i odi, angoixa i esperança, fe i dubte..., fan de les coses un món interior. En lliurar-me jo al món, el món es fa meu. Viure és trascendir-se, fer del Cosmos hipotètic un microcosmos palpitant.

A mesura que deixo de lliurar-me, la meva vida íntima es fa més petita. Com més em tanco en mi mateix, menor és el volum de la meva vida i menys soc jo... Si disminueixo els meus interessos, els meus amors i els meus dolors, es perd el món per a mi, em perdo jo gradualment, perdo la claretat i la consciència, em perdo jo. L'egoisme

i la mesquinesa es perden, em retornen a l'animalitat i m'aproximen gradualment a la soletat nua de les coses... Les pedres viuen soles al mig de l'univers, sense resonància, en un "egoisme" total. Només en sortir assoleixo la vida personal, l'univers ressona en mi i reflecteixo l'univers, em salvo en les coses i per les coses.

La riquesa interior no procedeix mai de l'aïllament. Un home sol, un esperit sol, si fos possible pensar-lo, seria la cosa que més s'assemblaria al pur no res... El jo pur és un espectre... Res més pobre espiritualment que una ànima "tancada".

La riquesa de la vida íntima procedeix tota de la capacitat d'incorporació. Fam i set és el símbol essencial de l'esperit. De justícia, de bellesa, de joia..., de Déu. Fam i set de tot. Comunió amb tot. "El que no menja la meva carn i no veu la meva sang no posseirà la vida eterna". La veritable vida —la veritat i la vida— només es realitzen en la comunió. Mitjançant el lliurament tot es fa meu. El que era absent i mort, s'incorpora, pren sentit i vida. Toda intimitat és experiència. I en l'experiència la major riquesa procedeix del major lliurament.

El solitari que cerca la solitut en l'aïllament es cerca a si mateix i no troba res... L'home de vida espiritual en la soletat troba la plenitut. Es una solitut feconda, plena de camins i de llum. Tot em parla en la solitut de la nova cambra si previament he sortit a cercar-ho i he sabut conquerir-ho per l'amor i el fervor.

La vida espiritual no és una cosa feta que cal conservar i protegir ni el producte o el resultat de l'entrecreuament de les coses. Es projecte i trajectòria. A través de les coses cerca el camí. Cada moment es una cruïlla, cada passa una decisió.

La decisió irreparable omple la vida d'angoixa i d'esperança, de remordiment i de joia. Res del que ens passa, passa. Tot s'incorpora i actua. Tractar de suprimir una experiència viscuda és una il.lusió banal. Tot el que he viscut es fa meu. Mai no tornaré a ésser el que era. L'alegria de demà no podrà ésser mai l'alegria d'avui. Entre l'una i l'altra s'interposa el volum de tot allò que he fet, de tot allò que he esdevingut, de tot allò que he sentit, de tot allò que he estimat o avorrit.

L'arrepentiment per si sol és anorreament o follia. No es tracta de suprimir sinó d'incorporar i depurar —fer del mal un instrument del bé. La humilitat és font de tot anhel. Toda la dignitat consisteix en saber-se agenollar i aixecar els ulls a la llum. L'esperit, com el mar, té en el seu fons cadàvers i tresors, meravelles i monstres. Tractar de triar-los seria una obssessió. Amb un moviment contingut els assimila, els incorpora, i reflecteix en la foscor de l'abim la blavor del cel i la llum de les estrelles.

Mèxic, 25 de setembre del 1939.

LA HUMANITAT ENVELLEIX?

Pel Dr. *Jaume PI-SUNYER.*

Quan Aldous Huxley escrivía "Beyond the Mexique Bay" (*The Albatros*, vol. 269; 1935), acabava de llegir Pavlov. Tot el llibre n'és ple de referències i fins hi ha un intent atrevit i enginyós d'explicació per estímuls condicionats de les característiques sobressortints en l'art religiós dels Mayas. Es possible que "Conditioned reflexes", segurament en la traducció anglesa de Von Anrep, fos la lectura lenta i assaborida en els dies de la travessía marítima entre Anglaterra i l'Amèrica Central, per la ruta assoleíada del Sur —com anuncien els trasatlàntics italians.

(Valdria la pena d'estudiar perquè Freud ha influit de manera preponderant en la literatura i l'assaig dels últims anys, i en canvi és aquesta la primera referència que recordo de Pavlov, tan suggestiu, almenys, com el psicòleg vienès, i amb l'avantatge de poder copsar tota la doctrina en un llibre clar i magnífic, que té com únic inconvenient —potser— pel lector no especialitzat, la gran importància i extensió que dóna a la part metodològica experimental; explicable d'altra banda pel seu mateix rigor científic. El fenòmen, sembla voler donar la raó a Sweig quan afirma que l'obra principal de Freud, no es troba en les seves tesis, que han resistit la prova del temps amb diferent fortuna, sinó en l'acte agosarat d'obrir la fines-

tra a problemes que abans es mantenien ocults i reservats; i ho hauría fet amb tal èxit, que ara —i més encara, fa uns anys— en els camps diversos és —o ha estat— difícil escriure com qui diu ni una línea, sense parlar d'ell ó sentir-ne la influència en una o altra forma.)

No són aquestes referències psicofisiològiques de Pavlov, el que m'interessa remarcar avui del llibre d'Huxley. És una descripció del païsatge en el creuer de plaer que emprèn. "Un creuer de vacances d'hivern, us porta cap al futur. El món del vaixell gegant, és el món dels nostres nets. Els cinc-cents habitants reunits, no es poden prendre en cap sentit com una mostra típica de la població actual de la terra, sinó una mostra de la població d'aqui cinquanta anys, si entremig el món no s'ha desfet a trossos. La gent prominent en la vida social, que va de vacances en els creuers turístics d'hivern, són, en general, persones de certa edat. Comerciants retirats o simplement cansats, amb les dones respectives; vídues ben acondicionades; solteres madures que volen escapar de l'hivern cru i de la soletat refugiant-se en la companyonía i el tracte social —tan proclamat per les companyies organitzadores—de la vida a coberta sota el sol dels tròpics; tot això barrejat amb alguns vells extremats i malalts. Els joves, són ben pocs, però com a compensació abunda la imitació de la joventut a càrrec dels passatgers de mitja edat. Adolescents de quaranta-cinc anys, més que un foc no en cremaría. D'acord amb la profecía de tots els experts, una mostra típica de la població de cap els vuitantes del segle".

"En 1980, la població de l'hemisferi occidental serà segurament una mica menys nombrosa que l'actual, i, fet més interessant, constituïda de manera diferent. La natalitat disminueix i la durada mitjana de la vida augmenta. Això vol dir que hi haurà una reducció considerable

del nombre de criatures i joves i un increment de la gent de mitja edat i vells. Nois i noies seran relativament escassos; però homes i especialment dones (ja que les dones tendeixen a viure més anys que els homes) de seixanta any i més, seran abundants —com ho són en un creuer hivernal de turisme en 1933".

La visió una mica caricaturesca de Huxley constitueix avui una preocupació, o almenys un interès vivíssim. Fa anys que es començà a observar aquest canvi en la constitució proporcional de la població, especialment en els països europeus i en els Estats Units. La natalitat decreix molt de pressa, i més en els països progressius. La mortalitat jovenívola —no parlem ja de la infantil, que en norma general es pot donar com inversament proporcional als índex de civilització— disminueix al mateix ritme. La tuberculosi, responsable abans de tantes morts de joves, és avui una malaltia facilment curable en la gran majoria del casos, i constitueix més un problema social i econòmic, que un problema clínic o terapèutic; tot fa esperar que els experiments massius de vacunació, i l'obra higiènica general de prevenció en disminuiràn l'extensió demogràfica; a l'Estat de Massachussets, per exemple, els sanatoris antituberculosos són ja sobrats per les necessitats i cal aprofitar-ne alguns pel tractament de les malalties del cor. Les altres infeccions són també evitables o més facilment tractables, i hi ha malalties que van en camí de desaparèixer en absolut. La preocupació estatal pels problemes higiènics i d'alimentació, augmenta a tot el món, i lentament els beneficis de la medicina científica, curativa i especialment preventiva, i dels mètodes higiènics d'aplicació, es va extenent a capes cada vegada més amples de la societat.

El primer resultat de tot això, ha estat l'aparició en massa d'una patología nova, que abans només es veia en

casos excepcionals. Cowdry ha dedicat recentment un llibre a aquest problema en el doble aspecte nosològic i social (*"Problems of ageing". Williams and Wilkins, Baltimore,* 1938). El fet és que la patologia canvia, i mentre unes malalties desapareixen o es mitiguen en llurs efectes —tals, l'escorbut dels adults, o la sífilis— altres augmenten de freqüència o de gravetat. El major nombre de persones que arriben a una edat avançada —i l'aparent del diagnòstic més acurat, per les noves adquisicions tècniques de la propedèutica és una de les causes de l'augment ràpid en les xifres estadístiques de la diabetis, la hipertensió o el càncer. Molts dels que ara pateixen i moren d'aquestes malalties, fa cinquanta anys haurien mort infants de diftèria o de trastorns de l'alimentació, o jovenets, de tifus o tuberculosi. No cal, però, estudiar amb detall les estadístiques: n'hi ha prou amb recordar, especialment en els pobles on és més fàcil l'observació en massa i a ulls-vistos del fenòmen, com han canviat el vells de fa uns anys, comparats amb els d'ara. Abans eren pocs, en general sans i forts: només les naturaleses extraordinàries resistien els atacs d'un medi hòstil, vivint en males condicions, amb poques defenses. Ara són més els forts d'abans i els que no ho són tant, que ja s'haurien mort, perquè cada vegada és un mèrit personal més petit arribar a vell. El canvi l'hem vist amb els nostres ulls, al llarg de la nostra vida.

Aquesta modificació en el percentatge d'edats en la població crea poblemes de diversos ordres, entre els quals n'hi ha de ben importants de tipus econòmic. Sembla, per exemple, que els càlculs per a les assegurances socials i pensions de retir, fins on són fets amb el màxim criteri conservador, fallen per aquest allargament de la vida, i la disminució, que es veu cada vegada més ràpida, de la gent en edat de treball actiu i de pagament de taxes i impostos.

Ja s'ha inventat fins i tot la fórmula pintoresca per definir el fenòmen, i és freqüent trobar-la en les discussions al voltant d'això: més gent a dalt del carretó i menys per empènyer. El desequilibri pot acabar tenint greus conseqüències.

Per evitar-ho a Anglaterra han creat un Comitè d'investigació dels problemes de població, i pel seu encàrrec Glass i Baker han publicat *Population and fertility*, llibre dedicat a estudiar dues qüestions fonamentals: a quin ritme declina la fertilitat?; per què declina? S'anuncia que seguiràn rapidament altres estudis estadístics complementaris. I la nova llei censal del 1938 inclou mesures dedicades especialment a obtenir dades pel seu coneixement exacte.

Això ens porta el record de l'oposició parlamentària feta en 1753 a l'intent d'autorització per a preparar un cens. Es deien llavors coses com aquestes: "Amb quin fí es vol saber el nombre d'anglesos, si no és per portar-los a l'exèrcit o a la marina, o enviar-los com delinqüents a les plantacions de l'altra banda del mar? Aquest projecte és totalment subversiu i contrari a les últimes restes de la tradicional llibertat anglesa. Si algú ve a demanar-me compte del nombre i circumstàncies de la meva família, refusaré enèrgicament de respondre; i si persiteix en l'afront, ordenaré als meus servents de castigar-lo com mereix". La mateixa Anglaterra ara, imposa des del primer dia de la guerra restriccions alimentàries de més abast que no ho foren mai les nostres i aquest ordenament precís contribuirà a evitar-los la fam d'última hora.

Més tard, els censos s'han fet. L'aplicació de l'estadística als problemes higiènics i demogràfics ha representat un progrés importantíssim des del punt de vista nacional i científic, que ja preveié Galton. De la col.laboració d'estadistes i biòlegs n'han sortit mètodes nous

exactament aplicables i ajustats a las necessitats: l'estadística vital és avui una branca important i amb certa independència de concepte de l'estadística general; i ha ajudat a demostrar de manera ben clara aquest fet del canvi estructural de la població del món. Tots aquests canvis, s'haurien produit, s'anaven produint, amb una evolució normal i pacífica. Naturalment, la guerra encara aguditza el fenòmen en tots sentits, i així la imatge de 1980 s'acostarà, com més duri aquella, amb major exactitud a la que pinta Huxley. La guerra representa en els fronts la destrucció o la inutilització de bona part de la joventut, i a la reraguarda, a poc que s'allargui, condicions d'inferioritat biològica de tota mena per a la infància. Ja ho sabem bé per experiència directa.

El problema de la disminució de la natalitat —tan discutit, i lligat segons els economistes al dels sense feina— és greu per tot arreu i pot haver-hi contribuit l'haver-lo tractat només com un problema moral o econòmic, descuidant una mica l'aspecte biològic. Una prova d'orientació dubtosa en aquest sentit, s'havía intentat al Rhur i la guerra ha vingut a pertorbar-la abans de conèixer-ne els resultats: partint del fet estadístic de la major quantitat de dones en edat de reproducció que d'homes per a fecundar-les i del fet social de la nostra civilització monogàmica s'intentava estimular a les solteres que ho desitgessin a tenir un fill, anunciant prèviament que el volen, procurant així evitar per la declaració anterior que un estímul a la població es convertís en premi a la concupiscència. Llavors, en néixer se'ls hi donen 500 marcs i certes avantatges d'altres ordres, per a la mare i la criatura.

En algun llibre de principis de segle sobre els Estats Units, es diu que crida l'atenció el fet del país dominat per la joventut; que tots els càrrecs importants, els llocs de responsabilitat són ocupats per joves, mentre els vells

descansen i juguen al golf (o van als creuers, amb Huxley). Per aquest mecanisme expliquen el dinamisme —empleant un lloc comú més aviat desplaent— l'agitació, la vida intensa característica. És una altra condició, però, la que m'ha sorprès en les meves estades allà: la joventut dels vells. Joventut espiritual i joventut física; i l'infantilisme dels joves. Com si tot el ritme de la vida s'hagués retardat una mica.

Huxley prefereix el món actual al futur: "les criatures són evidentment insuportables; però quan no les tenim aprop, n'anyorem llur mala educació. Després de dues o tres setmanes de creuer d'hivern (n'hi ha algun, oh pena! que dura fins quatre mesos) canviarieu amb gust les vídues, els agents de negocis retirats, els elegants jovenets marcits de quaranta anys, per un vagó carregat dels nens més desvergonyits i diabòlics i per tot el soroll una mica insubstancial dels joves adolescents. En quin món hauran de viure els nostres nets! Les opinions a les cobertes d'un vaixell noliajat per un creuer són terriblement ben pensades i sospesades. Sembla impossible de trobar en cap àrea de la mateixa superfície un tan gran nombre d'homes i dones benpensants. El món dels nostres nets, amb menys joves i més vells augmentarà el desig de canvis. Serà, segurament, un món més segur que el nostre, però molt menys divertit. Aneu a un creuer i jutjareu per vosaltres mateixos".

Sir Robert Pickard, deia fa uns mesos als nous graduats de la Universitat de Londres en l'*adress* de comiat: "Vivim un moment de la història de la civilització europea en el qual perilla la llibertat de pensar. I si hi ha una cosa que les Universitats i els seus graduats han de defensar per damunt de tot, és aquesta llibertat. Sense ella, morirà la humanitat i la civilització. La servitud física és comportable —i tots estem més o menys lligats a l'Es-

tat, als nostres companys i conciutadans, a les nostres pròpies responsabilitats— però la servitud mental, fins amb un benestar físic, és la mort en vida". Una idea semblant ha exposat Keyserling a propòsit de les idees socials d'Henry Ford.

Si en aquest moment de la història, ja de sí difícil, tendeix biològicament la humanitat cap a una supressió dels estímuls, o una disminució de la sensibilitat a estímuls invariables, com observa en el seu creuer l'autor de "Contrapunt", les conseqüències arribaran a ésser tristes i lamentables per l'esperit. És clar que paral.lelament es produeix un altre fenòmen: el món es pobla de vells, però els homes i les dones són cada vegada més joves per la seva edat. Mireu els retrats antics en els vells àlbums familiars, mireu sobretot les orles imponents dels graduats de principis de segle, amb les barbasses respectables i l'ànim seriós, i compareu-ho amb els vells esportius d'ara. Pensem en l'exemple admirable dels vells que han marxat amb nosaltres pel món, i conserven l'energia, l'esperança, l'alegria, el delit de refer una nova vida als seixanta anys, quan haurien d'asseure's al sol en els cruers hivernals d'un món segur. No han volgut vendre la seva llibertat per aquesta seguretat. Això que ha passat amb els nostres vells passa una mica, en circumstàncies menys dramàtiques, a tot el món: és la millor esperança. Perquè els homes no tenen, com s'ha dit, l'edat de les seves artèries, sinó la del seu esperit; fins a quin punt es lliga una cosa amb l'altra no ho sabem encara. I no hi ha cap juventut tan sana i duradora com la de portar amb dignitat, amb alegria, mantenint el to adeqüat, l'edat del registre civil.

EL CONTINENT AMERICA I LA GUERRA EUROPEA

Per *Ramon FABREGAT.*

Amb la declaració de guerra del Canadà a l'Alemanya hitleriana, feta el 10 del passat mes de setembre, el Continent americà, pràcticament, queda lligat, per un dels seus extrems, als esdeveniments bèl.lics d'Europa.

En el curs del debat que va promoure's al Parlament d'Ottawa, un dels membres va dir unes paraules que resumeixen, per bé que exageradament, les inquietuds que es senten en els medis polítics americans, principalment de l'Atlàntic Nord, pel que fa a la remota i improbable possibilitat que els exèrcits hitlerians poguessin emportar-se una rotunda victòria contra l'entesa franco-anglesa.

" Si no s'atura a Hitler-digué el parlamentari cana-
" denc-en els camps de batalla del Vístula, haurem de
" preparar-nos a aturar-lo, dins breu temps, a les riberes
" del golf de Sant Llorenç".

Encara que aquestes declaracions hagin pogut ésser fetes més aviat per a convèncer als reacis a una declaració de guerra en el cas que haguessin existit, que a les temences d'un perill més o menys immediat, el cert és que dins el radi d'acció de l'expansió nazi, s'hi enclou el domini sobre el Continent americà, font inesgotable de ma-

tèries primes de tota classe i mercat consumidor de productes manufacturats.

És evident que si haguessim de creure al propi Hitler que tant s'ha complagut i encara es complau en representar magníficament l'ingenu paper de colom missatger de la Pau, tots aquells que li atribueixen aquests propòsits de domini sobre el Continent americà, són uns malintencionats.

" Jo declaro ací solemnement-deia el Führer el 28 " d'abril des de la tribuna del Reichstag en la seva res- " posta al missatge que li havia adreçat el President " Roosevelt —que totes les versions que han fet correr " sobre un atac o una intervenció projectada per Aleman- " ya contra o dins d'un territori americà qualsevol, no són " altra cosa que impostures o grosseres mentides, sense " comptar que totes aquestes versions des del punt de vis- " ta militar, no poden sortir més que de l'imaginació d'un " pertorbat".

Prou sabem fins a quin punt es pot donar crèdit a la paraula del màxim dirigent naxi de no inmiscuir-se en els afers interiors d'un Estat qualsevol.

L'acció nazi al Continent americà

Tots els països americans i altres que si bé pertenei-xen a Europa, per llur relativa proximitat al nou Continent poden servir de base als plans alemanys, en són un magnífic exemple que demostra tot el contrari del que afirma Hitler. De la Islàndia a l'Antàrtic, en l'espai solament d'un parell d'anys, Alemanya ha intentat realitzar un important moviment d'infiltració i d'agitació per a canviar el règim polític de certs països o bé per a prendre

posicions materials que poguessin afavorir una ulterior acció de més envergadura.

Basta solsament esmentar els principals esdeveniments ocorreguts durant el temps a què ens referim.

El procés d'octubre 1938 dels quatre alemanys sorpresos dins la zona del Canal de Panamà i acusats d'haver tramès a Berlín una informació de les peces d'artilleria emplaçades en l'esmentada zona i de les forces navals americanes de l'Atlàntic; les manifestacions nazis de Nova York el febrer del 1939 dels membres, en uniforme, de la Lliga germano-americana; les vendes d'armes i avions a baixos preus fetes per Itàlia a Nicaragua, Equador i Paraguai; els moviments insurreccionals dels "integralistes", el maig del 1938, al Brasil i dels "ibañistes" a Xile el setembre següent, repetit el passat mes d'agost, ambdos moviments de significació nazi-feixista. A Bolívia, l'autor del cop d'Estat de l'abril d'enguany, el coronel Busch, la mort sobtada del qual el passat mes d'agost encara no ha estat aclarida, era fill d'un metge alemany. Es segurament amb coneixement de causa que la premsa alemanya pogué dir que "aquest cop d'Estat equivalia, per primera " vegada en la història política d'aquest país, a la pro- " clamació oficial d'un règim totalitari".

A Mèxic, d'altra banda, són del domini públic les revelacions fetes per la premsa diària sobre els tripijocs que realitzen dos alemanys notoris, Hellmuth Oskar Schreiter, catedràtic a l'Escola Normal de l'Estat i Herr Ritter, professor de llengües al Col.legi de l'Estat. Són encara ben recentes les revelacions del periòdic *The Hour* de Nova York, publicació del Consell Nordamericà contra la Propaganda Nazi, segons les quals, a conseqüència de l'increment que va prenent la campanya contra l'espionatge nazi als Estats Units, els medis nazis alemanys traslladen la

Caserna General a un Estat de Mèxic, el governador del qual sembla guanyat a la influència alemanya.

" La *Deutsches Haus* d'Hermosillo, Son. diu l'esmen-
" tada publicació és la que té al seu càrrec, vigilar el tre-
" ball al Nord del país. Aquest treball consisteix en intro-
" duir armament comprat amb diner nazi a fi de donar ajut
" a un general notori, el nom del qual juga entre els pre-
" candidats a la Presidència de la República. Aquest ge-
" neral —afegeix *The Hour*— en estret contacte amb
" Paul Dietrich, Secretari de la Legació alemanya a Mè-
" xic i altres caps nazis, ha establert una xarxa de comu-
" nicacions en algun Estat del Nord fronterer, que arriben
" fins a S. Francisco de Califòrnia amb un centre impor-
" tantíssim a St. Antoni de Texas".

Fantasia o realitat la informació del periòdic nordamericà, no seran menys certes les maniobres dels agents nazis a Mèxic com en altres Repúbliques americanes, on l'eix Roma-Berlín, compta amb nuclis molt importants de població. Set milions d'alemanys i 3.500,000 d'italians a l'Amèrica del Nord; 1.800,000 italians i 600,000 alemanys al Brasil; 2 milions d'italians i 100,000 alemanys a l'Argentina; 100,000 alemanys al Canadà; una importantíssima colònia alemanya a Xile, etc.

Un altre dels mitjans de penetració germano-italiana, el constitueix l'aviació, sobretot a l'Amèrica del Sud on els alemanys hi tenien establerta la línea Berlín-Brasil per Espanya. Els italians com a complement d'aquesta línea, en projectaven una altra que havia de partir d'Itàlia.

En canvi, a l'Amèrica del Nord, els resultats no van ésser tant falaguers per a Alemanya malgrat l'haver ja establert bases flotants a las Açores i davant de Nova York, pel motiu que el Govern nordamericà li va negar

el dret d'establir una escala al seu país, al mateix temps que prohibïa la venda del gas helium a Alemanya. Fou aleshores —mars del 1939— que una delegació oficial alemanya va anar a Islàndia a negociar amb el govern autònom de l'illa, l'establiment d'una base aèria, en vistes a organitzar segurament una línea d'avions a l'Atlàntic Nord, com avançada en direcció a Terra Nova i el Canadà. El Govern d'Islàdia refusà l'autorització i els delegats nazis se'n entornaren a Berlín. Fracassats a l'Atlàntic Nord, van intentar establir-se a l'Atlàntic Sud ja que poc després de la fracassada visita a Islàndia, el govern argentí denunciava les maniobres alemanyes sobre la Patagònia, considerada per ells com a terra de ningú i per tant amb dret a ésser anexionada pel primer vingut.

Els plans defensius dels Estats Units.

Esclatada ja la guerra entre Alemanya i l'entesa franco-anglesa, tota l'organització alemanya de cara a la intervenció en els països americans, pren la seva veritable significació i encara que tot esperit democràtic, desitja ben sincerament l'aixafament definitiu de l'hitlerisme, ningú, a jutjar per la forma com s'ha plantejat el conflicte europeu, podria fer un pronòstic sobre el resultat final de la lluita i de las repercussions que pot tenir al Nou Continent.

D'ací, la inquietud dels Estats americans, inquietud que es tradueix en un desig de col.laboració mútua de totes les Repúbliques americanes per tal de conservar-se allunyades de la lluita i que ha tingut la seva expressió en la recent Conferència de Panamà.

Al mateix temps que les Repúbliques Americanes es posen d'acord a Panamà per a conservar una neutralitat, la República dels Estats Units no oblida l'execució del

seu formidable programa defensiu naval i militar que l'ha de salvaguardar d'una eventual amenaça militar alemanya.

Potser ens hem acostumat molt de temps a no veure altra amenaça per als Estats Units que aquella que li pogués venir del cantó del Pacífic, per l'acció de l'imperialisme japonès. Però el cas és que a favor dels progressos de l'aviació, l'Atlàntic deixa d'ésser un obstacle i esdevé el punt flac dels Estats Units.

De l'agost del 1938 al gener del 1939, el govern Roosevelt ha fet tres importants declaracions de caire polític, que venen a arrodonir el que els tècnics puguin haver realitzat en el terreny pràctic per a fer front a tota eventualitat.

La primera declaració constitueix una garantia al Canadà contra tota agressió, declaració que ha estat ratificada el mes passat per Roosevelt i pel Secretari d'Estat Cordon Hull, en unes declaracions als representants de la premsa. "Els Estats Units —digueren— no permaneixeran lligats de mans si el Canadà és atacat". La segona de les declaracions de què hem parlat adés, és una crida a la solidaritat entre totes les Nacions americanes contra les amenaces, cada dia més precises pels progressos de l'aviació, i finalment la tercera d'aquestes declaracions la constitueix l'afirmació de solidaritat entre els EE. UU. i les democràcies europees occidentals i que ha estat traduïda per la frase que es diu pronunciada per Roosevelt davant la Comissió militar del Senat, frase desmentida, naturalment, per l'interessat: "en cas de guerra, les fronteres dels Estats Units són a França".

Nordamèrica, però, no descuida el punt més sensible de la seva pròpia frontera, la frontera del Sud: el Canal de Panamà. La solidaritat dels Estats Units amb França i Anglaterra és una qüestió vital. Una vegada entaulada la lluita d'aquests dos països contra l'hegemonia aleman-

ya, els Estats Units han de constituir-se en una reserva a disposició sempre de l'entesa franco-anglesa i per a assegurar precisament el seu triomf sobre Alemanya, si aquest triomf arribés a perillar. La situació geogràfica del Canal de Panamà exigeix per a la seva seguretat i la de les comunicacions entre els dos Occeans, que els països europeus que posseeixen tot l'enfilall de possessions i illes des del Canadà i Terra Nova, al Mar Caribe i les Guaianes, siguin les vencedores en la lluita contra l'imperialisme alemany. Una desfeta de l'imperialisme anglès, tindria una repercussió indubtable sobre les seves possessions a l'Atlàntic Nord i a les Antilles encara que, per les recents declaracions de Roosevelt a les quals ens hem referit, es diu que "no es permetrà a cap potència no americana am-" pliar les seves possessions com tampoc que les posses-" sions existents siguin traspassades a potències no ame-" ricanes". Es a dir, aplicació integral de la doctrina de Monroe.

Per a defensar amb eficàcia aquesta política, els Estats Units, no han tingut altre remei que seguir a les Nacions europees en la seva boja cursa als armaments i en aquest sentit Nordamèrica està realitzant un formidable esforç. Aquests esforços tendeixen a posar a disposició immediata del país en cas de conflicte armat, una força de 6,000 avions i 400,000 homes que poden convertir-se en un milió en el termini de tres mesos. El tonatge global de la marina de guerra assolirà, amb les noves construccions, la xifra de 1.600,000 tones. A l'Atlàntic ha estat creada una esquadra permanent, reforçada amb noves unitats. Un nou pla triennal comprèn l'augment de les defenses i guarnició del Canal de Panamà i la construcció de 16 bases aèreo-navals, de les quals, cinc sobre l'Atlàntic. La creació d'un nou Departament militar a Puerto Rico, anà-

leg al de la zona del Canal de Panamà i encarregat de la direcció de tot el sistema de defensa de la zona de les Antilles i Golf de Mèxic.

"Els Estats Units vindran més tard..."

En una vista recent del mariscal Goering a una fàbrica de municions, després del parlament del cap nazi, un dels obrers, segons la premsa, pregunta:

"I els Estats Units, què?"

"Els Estats Units —respongué Goering— vindran més tard".

¿Es complirà el vaticini del lloctinent d'Hitler o pel contrari, els Estats Units, com tot el Continent americà, es podrà substreure de la pugna sagnant entaulada al Vell Continent?

Heus ací l'interrogant del demà. El més probable serà que, a semblança de l'imperialisme anglès que solament agafa les armes quan veritablement corren perill d'enfonsar-se els interessos colonials de la City, l'imperialisme nordamericà seguirà pel mateix camí quan l'espai vital de Wall Street es vegi amenaçat d'aprop en les seves rutes transoceàniques per les ambicions de l'hitlerisme.

EL PROBLEMA DE LES LLENGÜES INDIGENES A MEXIC

Per *Joan Antoni PALERM.*

La realitat catalana ens va posar davant d'un problema pedagògic que anomenem bilingüisme. Mèxic ens torna a plantejar el problema però d'una manera més crua, més descarnada.

Però abans de passar al problema mexicà, donem una ràpida mirada al de casa nostra.

Catalunya té una tradició de lluita per les seves llibertats. En el seu conjunt hi ha també la lluita pel seu idioma. No es pot desglossar de les altres qüestions. La sort de la llengua catalana va lligada a totes les seves llibertats.

Els règims centralistes s'oposen als desigs innats del català. I Catalunya ha de patir les més dures repressions per les seves ànsies de llibertat.

Només aconsegueix un respecte per als seus costums i per a la seva llengua després del triomf de la segona República.

I és que a mesura que el règim d'Espanya és més democràtic, el poble català és més respectat i té més llibertat. Amb restriccions molt naturals, ja que no s'ataca la veritable causa de l'opressió dels pobles que no desapareix fins que es destrueixen totes les condicions eco-

nòmiques que l'han creada i mantinguda. Es a dir, quan s'allibera econòmicament i políticament als pobles.

Amb la República, doncs, s'aconsegueixen llibertats negades pels governs monàrquics.

Avui, sota el feixisme, la més terrible repressió es desencadena contra Catalunya. I, naturalment, es persegueix l'ús de l'idioma català.

L'enfrontament amb el problema ens ha portat a fer aquestes afirmacions. L'experiència ens servirà per a comprendre la realitat mexicana distingint, com es natural, la qüestió de lloc i altres característiques.

* * *

Com està plantejat aquest problema a Mèxic?

El problema fonamental és la diversitat ètnica i cultural del poble mexicà.

La colonització espanyola va venir a augmentar els grups ètnics i culturals diferenciant-los encara més.

Hi ha més de cinquanta grups de races diferents. Cadascuna amb el seu idioma. I amb un grau de cultura diferent.

Aquests grups estan separats geogràficament. Viuen reclosos i d'això en pateix llur estat de cultura.

El problema és d'incorporació a la vida col.lectiva.

Com?

Mèxic té tot un passat que es recolza en l'expoliació de l'indígena.

La colonització amb les *encomiendas*.

La reforma substituint els noms dels propietaris i desbaratant les propietats comunnals.

Amb Díaz s'accentua el procés de concentració. Un 70 per 100 de les terres a mans del 2 per 100 de la població.

L'índio és despossetït de manera violent de les seves terres i se'l converteix en un jornaler.

Es el sistema feudal europeu que, amb la *hacienda*, pren modalitats mexicanes.

El 70 per 100 de la població mexicana viu de l'agricultura.

Les terres de conreu es calculen en 14 milions d'hectàrees.

Veus-aquí on rau el nus del problema.

Els governs no feren altra cosa que deixar en l'abandonament més absolut a les mases indígenes perquè se les pogués explotar millor. I quan era necessari intervenien, sempre a favor dels terratinents, aprofitant les insurreccions inspirades per un anhel confós de justícia.

Amb la Revolució es va començar a definir la solució.

El lliurament de les terres als indígenes és la base de llur incorporació a les tasques col.lectives.

Però tot el que no sigui dotar-los dels mitjans necessaris per al conreu i desenvolupament de la nova estructura agrària, no pot ésser una solució.

Lliurar-los la terra perquè després no sàpiguen què fer-ne per no tenir el necessari per a fer-la produïr, no és resoldre el problema.

I això és el que feren tots els pseudorevolucionaris.

Però hi ha un present que es recolza en la massa popular en la lluita contra els antics explotadors reaccionaris. I també contra els moderns.

Un present que marxa amb passa ferma, revolucionària, vers el lliurament de la terra i la dotació dels instruments i crèdits necessaris perquè el lliurament sigui efectiu.

Està profundament interessat en la incorporació de l'indígena a la reconstrucció del país. I es planteja el problema en tota la seva amplitud, donant passes tan fermes com l'expropiació del petroli, base de la independència econòmica de Mèxic. Unica forma revolucionària

d'enfrontar-se amb el problema de la reconstrucció del país per a fer-lo lliure i independent.

Es lluita en diversos fronts: en l'econòmic, el polític i el cultural.

L'econòmic és el fonamental. Però reconeixem la influència de la cultura com a manifestació del poder de l'home. Seria negar l'acció revolucionària si no ho reconeguessim així. I seria negar-nos a nosaltres mateixos.

El president Càrdenas ho ha dit: *definida la orientación educativa hacia la emancipación integral del pueblo... la ciencia y la técnica deben destinarse para fines de bienestar común y aplicarse para la transformación de los regímenes de opresión, de violencia y de odios, por otros sistemas donde la fraternidad social y la dignificación del trabajo sean los exponentes inequívocos de la verdadera cultura de los pueblos.*

Assenyalada la finalitat de l'obra educativa, resta per al Magisteri la tasca pràctica de l'estudi dels mitjans apropiats per arribar-hi.

I entre aquests mitjans, potser el més important que es posa a discussió, és el problema de la llengua a emprar per a la incorporació cultural de l'indígena a la vida del país.

Les xifres ens diuen el següent:

Races

(Segons el Cens del 1921)

Indios purs	3.504,322
Indios mestissos	8.330,452
Blancs	1.391,107
Estrangers	110,833
De nacionalitat ignorada	54,839

Aquest Cens dóna com a tipus de civilització índia la xifra de 3.504,322. Es a dir, la quarta part de la població.

I d i o m e s

(Segons el Cens del 1930)

Hi ha prop de seixanta grups ètnics, cadascun amb el seu idioma, tal com hem dit abans.

Ens referirem a les famílies lingüístiques predominants.

Família lingüística	Total	Monolingües	Bilingües	Dialectes
Nahuatlaana ...	685,389	360,565	324,824	6
Mixteco-zapoteca	501,131	307,479	193,652	10
Maia-quitxeana .	457,628	238,101	219,521	9
Otomiana	299,291	125,261	174,030	3

A més a més existeixen:

el tarasco, amb..	44,371	
els totocanes	94,211	
els zoques i mixes	96,607	i d'altres de menys importància.

El problema no es presenta pas molt fàcil de resoldre. I menys encara, si ens donem compte que molts dels classificats com a bilíngües, en realitat se'ls pot classificar en graus molt diferents de coneixença del castellà.

Resumint: 2.249,383 parlen llengües indígenes,

Dividits en: 1.185,143 que només coneixen llur idioma indígena i 1.064,080 que a més a més de llur idioma coneixen, en grau diferent, el castellà.

El problema seria senzill si existís un sol idioma indígena. Però les xifres anteriors ens donen un nombre molt crescut d'idiomes indígens i molt més de dialèctes.

Els idiomes indígenes presenten un moviment desigual, no adaptats al perfeccionament exigit per la vida moderna.

Es el resultat d'estar reclosits i les causes d'aquesta vida reclosa són, com hem dit, d'ordre econòmic.

Cal fer remarcar que malgrat l'opressió evident els indígenes han conservat llur idioma. I que l'única cosa que aconseguiren els opressors fou llençar-los a les pitjors terres, mantenint-los en un grau inferior de civilització i, per tant, impossibilitant-los l'evolució lògica de llurs llengües.

Per a resoldre aquest problema pedagògic, cal tenir en compte l'actitud que s'adopti en altres aspectes: econòmic i polític.

No hi ha dubte que els elements de tendència reaccionària es mantindran en l'actitud conseqüent amb llurs idees de menyspreu i subestimació de l'indígena i de la seva cultura.

D'altres, que no són reaccionaris però que s'ofeguen pel pes de llur indecisió, adoptaran posicions que, en el fons, vindran a ésser les mateixes que adopta la reacció.

Aquestes posicions són: l'ús del castellà com a mitjà per a la incorporació de l'indígena. Es a dir, continuar la imposició de la cultura dels dominadors.

La posició revolucionària no pot ésser altra que: l'ús del propi idioma indígena, com a mitjà per a la incorporació activa a l'obra d'independència econòmica i política del país.

En aquesta posició revolucionària s'uneixen tots els que, malgrat llur orígen ideològic, portats per una honradesa revolucionària, la comprenen i la porten a la pràctica.

* * *

Són diverses les raons que ens porten a l'acceptació revolucionària.

El convenciment d'ordre pedagògic, que l'educació, en els primers anys, ha d'ésser en la llengua materna. Es l'experiència de tots els pedagogs i que la realitat catalana i soviètica ha vingut confirmant. El desenvolupament intel.lectual de l'infant es veu retardat si se l'imposa un idioma que no és el propi. I, contrariament, s'aconsegueix un desenvolupament més ràpid i fecond si s'utilitza l'idioma matern. Això, no significa, com creuen alguns, l'abandonament de la llengua oficial. O sigui el castellà ací i a Catalunya.

L'experiència de Catalunya ens ha demostrat que els infants catalans, a més a més d'un major desenvolupament intel.lectual aprenïen millor i amb més facilitat el castellà.

Es trobaran moltes dificultats en el camí. Però no es pot abandonar. Cal seguir endavant fins aconseguir la incorporació de les masses indígenes a la civilització. Fer marxa enrera seria deixar l'indígena en el seu estat actual, al marge dels problemes de la reconstrucció i de l'alliberament de la terra mexicana.

ELS INFANTS EXILIATS I LLUR LLENGUA MATERNA

Per *Joana JUST.*

L'exili en massa del nostre poble planteja uns problemes no suscitats fins ara per la inmigració catalana.

El fet de tractar-se d'un exili col.lectiu obliga a tenir en compte d'una manera especial les característiques ben definides que tenim com a poble.

A Mèxic, país que amb tanta cordialitat ens ha rebut des dels primers moments, hi ha un *Comité Técnico de Ayuda a los Españoles*, representant del Govern de la República, encarregat d'atendre les necessitats morals i materials de tots els ciutadans dels pobles hispànics que hi arriben exiliats. Aquest Comitè és també l'encarregat d'impulsar la creació d'obres diverses que permetin de treballar a tothom.

La Societat Anònima de Construccions Metàl.liques "Vulcano", les Indústries Químico-Farmacèutiques Americanes, l'Editorial "Sèneca" són ja les primeres realitats dels projectes que pensa desenvolupar el Comitè Tècnic.

Un altre grup d'activitats que per llur importància no podia oblidar ni ha oblidat aquest Comitè són les institucions docents, o sigui els centres que han d'assegurar la continuïtat de la cultura hispànica.

Fer que l'impuls que havia rebut en tots els seus aspectes d'ençà de la proclamació de la República i malgrat

pugui semblar un contrasentit, d'una manera especial durant la guerra, no es perdi en l'exili.

Per això ha creat ja una institució, "Luis Vives", la primera d'una sèrie que l'esmentat Comitè Tècnic pensa organitzar a la capital mexicana i en els diversos indrets on hi hagi nuclis importants d'exiliats hispànics.

Per les referències que en tenim, sembla que les directrius generals respondran al criteri dominant a casa nostra, és a dir, que per als que hem estat acollits en terres mexicanes no tindran el sentit d'institucions de caràcter particular. Així, caldria tenir en compte alguns aspectes de la legislació del Govern de la República representat pel C.T.A.E.M.

Ens referim als drets que la República havia reconegut a les nacionalitats hispàniques, Catalunya de les primeres.

Els catalans, que hem sofert abans de la proclamació de la República i sofrim ara la persecució del nostre idioma, creiem oportú de recordar quina era la situació legal de la llengua catalana perquè el Comitè Tècnic, seguint la trajectòria de la legislació republicana, no vulgui que cap nucli d'exiliats perdi la seva pròpia personalitat.

Per tant, esperem que en les institucions docents on hi assisteixin nois catalans hi haurà, almenys, un professor de llengua catalana que donarà unes classes en el nostre idioma.

Això farà que els exiliats catalans ens sentim més compenetrats amb la tasca cultural que pensa portar a cap el *Comité Técnico de Ayuda a los Españoles en México.*

LA MUSICA CATALANA CONTEMPORANIA

Per *Otto MAYER SERRA.*

Dintre el panorama de la moderna música ibèrica, la jove escola catalana ocupa un lloc interessantíssim, tant pel que es refereix al pes de l'aportació artística dels seus compositors, com per les característiques pròpies de la seva obra.

La doble font de la nova música a Catalunya, constituïda d'una banda pel ressorgiment polítco-literari de l'espiritualitat catalana durant el segle romàntic, i de l'altra per les doctrines d'un nacionalisme musical, divulgades a Espanya per Felip Pedrell, troba la seva primera cristal.lització al dintell del nostre segle amb la fundació de l'Orfeó Català. En pocs anys, aquest meravellós organisme no solament es converteix en la massa coral més prestigiosa de tota la península, sinó que també se sap col.locar entre els més famosos d'aquest gènere d'Europa. Les seves nombroses impressions gramofòniques de les obres mestres de la literatura vocal, en primer lloc la de la "Missa en Sí bemol", de J. S. Bach, són consegudes arreu i particularment apreciades en els països del continent americà. El resultat esplèndid d'aquesta magna obra cultural, realitzada a través d'un esforç tenaç i infatigable de més de trenta anys, és degut a dos insignes músics catalans els quals reuneixen una profunda musicalitat innata amb una àmplia cultura musical i general. Ens re-

ferim a Lluís Millet, el fundador de l'Orfeó i el sots-director d'aquest, el compositor Francesc Pujol.

Amb el temps, l'Orfeó Català es converteix en el veritable centre de la cultura musical catalana. El seu butlletí, la "Revista Musical Catalana", era l'única revista musical dels pobles hispànics que durant diverses desenes tenia una vida permanent i comptava amb les millors signatures de la musicografia espanyola i europea. En la magna "Obra del Cançoner Popular de Catalunya", els homes de l'Orfeó Català han sabut recollir i salvar de l'oblit milers i milers de melodies populars de tota l'extensió del terreny de parla catalana. Els quatre volums publicats d'aquest imponent arxiu i el "Diccionari folklòric", publicació de gran envergadura, interrompuda per la guerra, són el testimoni palpable d'aquesta tasca d'investigació musicològica que s'ha extès a tots els pobles catalans i balears. En fi, les audicions musicals de l'Orfeó Català, el repertori del qual és integrat, amb les riqueses folklòriques de tots els països, per les obres mestres de la literatura coral, des de la gran polifonia clàssica fins a les de Debussy i R. Strauss, han contribuït poderosament a la formació musical dels músics i del públic a Catalunya. Al mateix temps, la creació de l'Orfeó Català i el seu èxit triomfal produeixen un vast moviment orfeonístic, tant a Barcelona com fora de la metròpoli catalana; alguns d'aquests cors, com per exemple l'Orfeó Gracienc, fundat pel mestre Balcells, el de Tarragona o la Capella Clàssica de Palma de Mallorca, dirigida per un músic cultíssim, Mossén Joan Thomàs, han arribat a un grau elevat de perfecció artística.

No és, doncs, gens estrany, que la primera personalitat musical de la Catalunya moderna, Antoni Nicolau, reveli tota la força del seu talent precisament en les seves composicions vocals, escrites per a l'Orfeó Català a prin-

cipis d'aquest segle. Els seus poemes corals, basats preferentment en els versos sobre temes montserratins de Jacint Verdaguer, són d'un dolç prerafaelisme, com podriem dir, folkloritzant en les seves melodies i modelats armònicament sobre l'estil diatònic d'una Palestrina o d'una Victòria. Però al mateix temps, la gairebé totalitat de compositors catalans i àdhuc alguns d'altres terres hispàniques, se senten atrets per la rara qualitat musical d'aques orfeó i contribueixen amb obres originals a formar el seu repertori constant. Amadeu Vives, el mestre de la sarsuela moderna, li escriu unes armonitzacions de melodies catalanes i, a més a més, uns grans quadres vocals que constitueixen un assaig interessant de transplantar l'estil orquestral impressionista a l'escriptura vocal. Pedrell, Joan Lamote de Grignon, Pérez Moya, Morera (l'autor de la famosa "Santa Espina"), Francesc Pujol, el propi Millet, Baltasar Samper i altres, harmonitzen una infinitat de cançons catalanes per a quatre veus i escriuen obres originals, particularment sardanes per a veus i una o diverses cobles. Robert Gerhard concebeix el seu oratori sobre la mort del rei Jaume I, pensant estrenar-lo amb l'Orfeó Gracienc; però la seva obra no arriba mai a ésser interpretada, només uns quants fragments se'n vàren cantar en holandès en ocasió del festival de la S.I.M.C. (Societat Internacional de Música Contemporània) a Amsterdam. El propi Manuel de Falla està escrivint des de molts anys un gran oratori sobre els versos catalans de l'"Atlàntida" de Verdaguer, obra que pensava dedicar a l'Orfeó Català i fer estrenar pel mestre Lluís Millet.

L'Orfeó Català actuava, doncs, primordialment, en el sentit d'una purificació del bon gust musical. La seva missió principal era la de divulgar les obres mestres de totes les èpoques de la història musical i de desvetllar l'interès i l'amor per la cançó popular catalana. Propor-

cionalment a la creixença del seu prestigi nacional i internacional i l'estabilització de la seva vida social, pren més i més una funció eminentment conservadora, en el millor sentit de la paraula. Aquesta tendència no impedia que a través d'ell i, de vegades, simultàniament, al marge de l'Orfeó Català, actuessin les influències dels diversos corrents de la música moderna.

La influència més acusada que es pot observar en la música catalana a les darreries del segle passat i a principis de l'actual, és la germànica. L'estil de les òperes de Pedrell, per exemple, recorda, dintre el seu folklorisme, la primera fase de l'obra wagneriana. Antoni Nicolau, en els seus poemes simfònics, Juli Garreta, el compositor més important de música instrumental i de "lieder" a principis del segle XXe, Joan Lamote de Grignon i Jaume Pahissa, aquest darrer actualment arrelat a la República Argentina, revelen en llur producció la influència de l'escriptura straussiana. Però ja el més jove d'aquesta generació de compositors, el mallorquí Baltasar Samper, s'inclina més aviat vers les aportacions a la música moderna, degudes a l'impressionisme francès. Aquesta tendència s'accentua en la darrera promoció de compositors catalans com, per exemple, en la primera fase de l'obra de Robert Gerhard i en les produccions de Blancafort, Mompou i Xavier Gols, mort prematurament, i presenta un dels factors constitutius de l'estil musical del talent més ricament dotat de la música catalana contemporània, Josep Valls.

Simultàniament, amb aquestes influències des de fora, s'aferma cada vegada més la consciència nacionalista dels compositors catalans. Com per als músics de les altres terres ibèriques, la manca d'una gran tradició de la música espanyola els condueix a inspirar-se en la musicalitat del poble i donar a la música llur una fesomia pròpia, inconfundible i autòctona. No és aquesta l'ocasió per

a fer ací la història de la nacionalització de la música a Catalunya. (1) Les seves etapes són més o menys les mateixes que les d'altres pobles que segueixen un camí anàleg en llur evolució musical (fora de les terres hispàniques principalment Hongria, Rússia i Txecoslovàquia).

Aquesta tendència a la nacionalització de la música es nota àdhuc en països d'una gran tradició musical, contínua i ininterrompuda, com Alemanya i França. En contrast amb l'internacionalisme il.limitat de l'època de la renaixença i fins i tot del classicisme, els músics moderns han tingut la tendència d'anar a la formació d'escoles nacionals a través de les quals el caràcter espiritual d'un poble, o més concretament, de regions determinades, ha de reflectir-se musicalment. Sota la influència de la regeneració literària i política que, com dèiem abans, constituïa precisament a Catalunya un moviment de vasta envergadura, el romanticisme a tota l'Europa musical havia fet la primera passa cap a una nacionalització de la música. El seu mitjà principal fou la introducció de melodies populars o "d'estil popular" (Schubert, Mendelssohn, Shumann, Liszt, Lalo, Brahms, Smetana, Dvorak, Borodin, Txaikovski, etc., etc.)

A aquesta primera fase de la nacionalització de la música, corresponen a Catalunya òperes com "Els Pireneus", de Pedrell, les peces sobre motius populars catalans d'Albeniz i Granados, i totes les obres en les quals predomina l'escriptura musical de les escoles estrangeres sobre la matèria folklòrica. En aquesta primera etapa del nacionalisme musical, les melodies populars s'intro-

(1) Sota el títol de "Chorwesen in Katalonien". l'autor del present treball ha dedicat un estudi extens d'aquesta primera fase de la moderna música catalana en la revista suïssa "Schweizerische Musikzeitung", Zuric, números 15-18, de l'any 1935. Vegi's també el seu article "Music in Catalonia" en "The Musical Times", Londres, del 18 de maig del 1936.

dueixen en el repertori melòdic dels compositors, transformen la línea melòdica, sense modificar, però, l'inventari harmònic ni l'estil mateix. El resultat és que donen un colorit regional a llur producció sense arribar a crear un veritable llenguatge nacional. Adapten certes fórmules populars a llur estil, sense reflectir-hi l'ànima i l'esperit del poble. El mèrit immortal d'un Nicolau o d'un Garreta es basa en el fet que han sabut realitzar aquesta "ambientació" catalanista de la música amb una sensibilitat i un bon gust extraordinaris. Cal fer constar, però, que tant aquests dos compositors catalans, com per exemple Albeniz i Granados, es mantenien en la producció llur esencialment dins una tradició estrangera, sense arribar a deixar-se inspirar per la realitat mateixa de la tradició popular.

D'ençà d'uns vint-i-cinc anys, aproximadament, el nacionalisme musical està adquirint una fesomia molt més definida. Amb les produccions de Stravinski, Bartok, Falla i altres compositors d'orientació folklorista, la vaga concepció de "popular" s'ha precisat. Els costums tradicionals i, sobretot, la manera com el poble canta i toca han esdevingut l'objecte de la producció i de l'estil musicals. La substància mateixa de les melodies populars és tractada com a cèl.lula originària de la qual es deriven tots els elements constructius de l'escriptura musical.

* * *

A Espanya, Manuel de Falla tot sol ha realitzat, amb una conseqüència admirable, aquesta nova orientació del nacionalisme musical. La seva influència sobre els compositors catalans ha estat gairebé nul.la amb dues excepcions, no obstant, de les quals parlarem més endavant. Així, per exemple, un compositor català dels més cone-

guts de la jove generació, Frederic Mompou, ha adoptat una vegada per sempre l'escriptura de l'impressionisme francès en la seva forma més delicada, per a expressar un sentiment profundament catalanista. Les seves cançons i peces curtes per a piano, realitzades a la manera de Satie, revelen un talent fi, d'una gran sensibilitat per als efectes sonors del piano i d'un gust refinat.

Baltasar Samper fou deixeble de piano i, més tard, professor-ajudant d'Enric Granados; més o menys en aquesta mateixa època, i gairebé simultàniament amb Robert Gerhard i Mossèn Higini Anglès, l'il.lustre musicòleg català, fou iniciat als problemes de l'estètica musical per Felip Pedrell. Entre 1923 i 1930, es passa els mesos de vacances recorrent, per encàrrec de l'"Obra del Cançoner Popular de Catalunya", les illes balears i recollint directament de la boca dels treballadors del camp les melodies populars, precioses restes d'una antiga civilització. Fou en aquests mateixos anys, que va rebre l'encàrrec d'escriure una vasta partitura sobre temes populars de la seva terra que havia de servir com il.lustració d'un film mut "Mallorca, illa d'or". Alguns anys més tard, utilitzà els fragments més característics d'aquesta composició per a la seva suite simfònica "Cançons i dances de la illa de Mallorca" que fou executada moltes vegades als pobles hispànics i a l'estranger i gravada en discs.

El caràcter d'aquesta música és, encara, impressionista i d'un bell estil colorista. Com en altres de les seves composicions —les "Dances mallorquines", la "Cançó de Taverna", sobre text de Sagarra, o les "Cançons Franciscanes"— Samper cerca d'ampliar i, al mateix temps, de disciplinar el seu llenguatge musical. En el seu "Ritual de Pagesia" per a petita orquestra, s'allunya decididament de l'impressionisme efusiu de les seves composicions

anteriors, per a restituïr la cançó popular mallorquina en tota la seva integritat melòdica, purificada de tot simfonisme artificial, lliure de tota harmonia convencional. La seva darrera obra, basada en la "Balada del mariner" de Sagarra, per a veu i orquestra de corda, és d'un lirisme més dens que l'anterior i digne de figurar al costat de les millors obres franceses modernes d'aquest gènere.

Malgrat ésser d'ascendència i de nacionalitat suïsses, Robert Gerhard és considerat com pertanyent al grup de compositors catalans contemporanis pel fet d'haver nascut en terra catalana i d'haver contribuït, amb tota una sèrie d'obres de gran interès, a la literatura musical de Catalunya. En una primera sèrie d'obres de joventut, Gerhard cultivà un lirisme impressionista fins al moment que es traslladà a Viena i, posteriorment, a Berlín, per a formar-se com a compositor sota el guiatge d'un dels músics més famosos del nostre temps: Arnold Schoenberg. Els set anys d'aprenentatge amb aquest gran mestre i orientador de tota la música actual proporcionen a Gerhard un domini perfecte del seu ofici. El fruit més madur d'aquesta nova orientació en la seva producció són la sèrie de "Cançons Populars Catalanes", editades per la "Universal-Edition" i interpretades en múltiples ocasions a tots els grans centres musicals d'Europa. Aquesta bellíssima obra és, sens dubte, la més reeixida d'aquest compositor en el sentit d'un equilibri perfecte entre la frescor encisadora de les melodies i el treball extraordinariament dens del seu acompanyament. En el seu ballet "Ariel", Gerhard procura deslligar-se de la tècnica rígida i d'una lògica implacable, característiques per a l'escola schoenberguiana, per a guanyar una major lucidesa i lleugeresa del seu estil. Però el seu gest resta forçat, no obstant la bellesa real de certs passatges d'aquesta música: la seva herència i formació germàniques predominen sobre el seu

anhel d'expressar-se amb la facilitat dels temperaments autènticament mediterranis. En la seva darrera obra, fragments simfònics d'un altre ballet, es nota la influència de Manuel de Falla, particularment en els seus aspectes rítmic i d'instrumentació. Es tracta d'una sèrie de peces perfectament ben realitzades, però sense que Gerhard hagi arribat a una veritable simbiosi entre els diversos elements eterogenis de la seva escriptura musical.

La personalitat més "catalana" i moderna a la vegada en la seva música catalana contemporània és, indiscutiblement, Josep Valls. En la poderosa personalitat d'aquest jove compositor, es presenta per primera vegada la síntesi de l'esperit propi, únic i ingenu de la seva terra natal amb l'expressivitat forta i disciplinada de la generació dels nostres dies.

En el seu "Concert per a quartet i orquestra", premiat a Filadèlfia i executat per les millors orquestres d'Europa, es fonen meravellosament els valors més essencials de la tradició gloriosa —cançó popular i polifonïa rigorosa— amb temes d'intensa concentració realitzats pels mitjans instrumentals de l'estil modern. (2) Aquesta posició sòlida del jove compositor —posició doble, enfrontada simultàniament vers el passat musical de la seva nació i l'esdevenidor de la música internacional— li dóna un avantatge immens sobre els altres compositors esmentats en aquest treball. Es en aquest punt on es descobreix la seva diferència substancial, que consisteix menys en la qualitat de les seves realitzacions que en l'actitud interior.

Així, el darrer temps del "Concert" de Valls pot ésser comprès com una dignificació tan típica de la festa major

(2) L'obra més important de la primera fase de la producció de Valls és el cicle de cançons "La inútil ofrena" (Josep Carner), per a veu i piano.

catalana com ho és el darrer temps del "Concert per a clavecí" de Falla de la *feria* de Sevilla. Continuament les més belles melodies del folklore català són posades de relleu, servint de reserva inesgotable per a la substància melòdica i polirítmica de la composició. Però en cap moment, ni tan sols en el bell segon temps lent, de profunda expressivitat lírica, les melodies donen lloc a evocar acords convencionals i vulgars. El teixit sonor de l'obra és manejat a cada compàs amb un mestratge sobirà i molt de virtuós, on la tensió interior no disminueix ni un sol instant. El primer temps és escrit en una veritable forma de "Concerto grosso" a la Vivaldi, amb una transparència i una densitat admirables.

El caràcter d'aquesta composició, d'un estil "da camera", és subratllat, encara, per la virtuositat brillant i plena d'efectes instrumentals insospitats i espirituals, en la qual participen tots els instruments, sobretot les trompes les trompetes i la percussió. L'escriptura polimelòdica i polirítmica no deixa ni la més petita llacuna. La seva obra exigeix una gran intensitat dels executants com dels auditors, sense que el seu caràcter de divertiment —en el sentit clàssic del mot— en sigui per res compromès.

La darrera obra de Josep Valls, la seva "Simfonia" fou premiada, fa gairebé quatre anys, per la Generalitat de Catalunya i estrenada amb un èxit esclatant en ocasió del Festival de la S.I.M.C. a Varsòvia, pocs mesos abans de les tràgiques setmanes que havia de viure la desgraciada capital de Polònia. Amb la "Sinfonietta" d'Ernesto Halffter, aquesta "Simfonia" és l'obra instrumental més important de la moderna música hispànica i la primera en la qual un compositor hispànic s'enfronta amb la gran forma clàssica. Sense voler entrar en un anàlisi detallat d'aquesta obra interessantíssima, ens limitem a assenyalar el fet que revela una major maduresa del seu autor tant

pel que es refereix a la seva disposició constructiva com per la seva instrumentació magistral. En la primera part, Valls resol d'una manera completament nova l'adaptació de la substància folklòrica a la gran forma simfònica, utilitzant la construcció formal de la típica sardana com exposició del primer temps de la forma sonata. La segona part és basada en un tema ricament ornamentat, del tipus de les melodies mallorquines, la qual cosa dóna motiu al seu autor per a un lirisme molt més efusiu que el de l'"Andante" del seu "Concert". El "Scherzo" és d'un humor i d'una lleugeresa gairebé haydnianes. El quart moviment, en fi, és concebut, en el seu episodi principal, en forma de rumba, d'un joc contrapuntístic complicadíssim i d'una vitalitat realment admirable.

* * *

Els compositors més destacats de Catalunya que es citen en aquest estudi, viuen actualment, tots, a l'estranger. Mompou, Samper i Valls resideixen a França, mentre que Robert Gerhard es troba en aquests moments a Anglaterra.

QUE EN PENSEU DE LES ACTIVITATS DELS CATALANS D'AMERICA?

Reportatge-Enquesta, per *M. M. B.*

Hom pot calcular en uns cinc mil el nombre total de residents catalans als Estats Units de Mèxic. I prop d'un miler han vingut en les darreres expedicions d'exiliats. La colònia catalana, doncs, és la menys nombrosa de les constituïdes pels diversos nuclis de ciutadans dels pobles hispànics.

Veus-aquí, però, que les activitats dels catalans de Mèxic destaquen en forma visible per la cooperació que presten en el desenvolupament de la indústria mexicana. Bon nombre d'empreses són dirigides per catalans que ja fa anys que resideixen a la República i en algunes branques industrials la totalitat de llur organització ha estat feta i continuada per l'esforç dels nostres compatriotes. La indústria lleugera, la de transformació, té característiques molt semblants a les de la nostra terra i conserva l'esperit tradicional de Catalunya gràcies a l'actuació infatigable dels que vàren iniciar-la.

Ara, en plena febre constructiva, en un moment històric de gran importància per a la terra mexicana, un nou grup de fills de Catalunya s'incorpora a les tasques de cooperar en aquesta bora gegantina. Els exiliats catalans que hem hagut de deixar la nostra terra per lliurar-nos de les urpes del feixisme, tenim davant nostre una responsabilitat col.lectiva, nacional, de deixar en la història d'aquesta estada a Mèxic un solc profund del sentit constructiu dels catalans, d'aquesta energia creadora universalment reconeguda que ha estat sempre una de les qualitats de major relleu de la nostra gent. L'acolliment que ens ha donat el poble de Mèxic, té per a nosaltres una significació de correspondència idèntica en el seu noble esperit d'ajut. Els fills de Catalunya, acostumats a la lluita i al treball, realitzaran una vegada més els esforços que calguin per a conservar aquesta vàlua moral i enaltir-la en honor de Catalunya.

Hem interviuat a Joan Macià fill del que fou gran President de la nostra Pàtria, Francesc Macià, malhauradament perdut i de record imborrable per a tots els catalans. Joan Macià, té 49 anys, és de Vilanova i La Geltrú i ja fa anys que és a Mèxic.

—Els catalans —diu— es caracteritzen per l'esforç individual, la qual cosa moltes vegades fa que perdin la cohesió que tenen altres grups que hi ha a l'Amèrica. Malgrat tot, l'esforç individual ha donat resultats magnífics, especialment en la indústria tèxtil que gairebé tota ella és dirigida per catalans i sota directrius assenyalades pels catalans als propietaris de les empreses.

Catalunya podria trametre un estol de treballadors experimentats que immediatament trobarien feina en aqueixa indústria, puix que és una de les de major desenvolupament i de més grans possibilitats. Els treballadors de Catalunya, mantenint la cohesió podrien donar a aquesta indústria tèxtil mexicana un sentit de profunditat creadora que la faria més destacable.

També en el ram de la construcció hi ha grans possibilitats per a demostrar la capacitat dels catalans. Els treballadors catalans són força apreciats en terres d'Amèrica per llurs qualitats professionals, ja reconegudes des de fa molts anys. Això fa que gaudeixin d'un prestigi favorable a llur incorporació a la feina i que no trobin gaires obstacles per a esmerçar llurs energies.

Entre els exiliats hi ha gent als quals serà un xic més difícil l'adaptació professional, perquè no són obrers especialitzats. A més a més, degut a la gran arribada de

treballadors asturians, gallecs, castellans, bascos i andalusos, la colònia espanyola es veurà obligada, com és lògic, a prestar ajut a llurs compatriotes més pròxims i per tant això serà un obstacle perquè els catalans es puguin encabir en les empreses particulars de capital enpanyol. La colònia catalana és la menys rica i nombrosa i per tant és la que té menys capacitat econòmica per a absorvir la nostra gent. Crec que els exiliats catalans hauran de fer un major esforç per tal d'adaptar-se a les condicions de Mèxic. Es per això que opino que cal trametre gent especialitzada en l'el.laboració de vins, tipografia i altres indústries bàsiques de Catalunya per tal de poder ajudar als altres nuclis de formació intel.lectual que han arribat darrerament. Considero que és un deure del Govern de Catalunya preocupar-se de l'èxit de la nova emigració catalana i veure en ella una embaixada de la nostra terra, que a l'ensems serviria per augmentar el prestigi de Catalunya i donaria major força a la cohesió catalana...

Josep Maria Jufresa ha residit en terres americanes des del 1926 i a Mèxic des del 1928. Té 30 anys i és fill de Barcelona. Actualment treballa en un banc, ocupant un alt càrrec de la direcció. Va tornar a Catalunya pocs dies abans de l'aixecament feixista; hi ha passat, doncs, tota la guerra, ha ocupat llocs de responsabilitat al Departament d'Economia i ha estat al front complint el seu deure militar.

—Podriem dir que l'agrupament en casals o entitats dels catalans d'Amèrica té dues funcions fonamentals a complir. Una és la de donar orientació i escalf familiar als catalans arribats de nou a la contrada estranya. L'altra, més important, encara que en certa manera subsidiària d'aquesta, és el de mantenir el noble sentiment patri dels que estem allunyats de Catalunya.

No voldriem que aquesta darrera proposició fos interpretada com tendint a immunitzar-nos contra l'amor que, naturalment, ens ha de néixer per la terra on ens trobem, si aquesta, com és el cas de Mèxic, ens acull germanívolament i ens simpatitza amb les seves inquietuts i els seus anhels. Tot al contrari. Però és que creiem que dificilment pot arribar a estimar un país aquell que no estima la terra on ha nascut. Per això creiem que paral. lelament al sosteniment de l'afecte envers Catalunya, les entitats catalanes d'Amèrica han d'ensenyar a estimar la terra on resideixen. Altrament podrien caure en un nacionalisme de la pitjor mena.

L'Orfeó Català de Mèxic, en aquest moment trascendental per a la història de Catalunya, ha sabut complir la primera funció en la mesura de les seves possibilitats. Cal, ara, que sàpiga complir també la segona.

Els que hem concorregut diverses entitats catalanes d'Amèrica sabem que aquesta és una tasca ben difícil. Per complir aquesta missió i, cosa indispensable, per atreure tots els catalans de Mèxic a l'entitat, cal que ofereixi una vida prou intensa i variada per interessar totes les aficions nobles, totes les mentalitats sanes. El factor comú que ens aglutina és l'amor a Catalunya. Exaltar aquest amor sense servilismes (i em refereixo especialment al que es pot tenir respecte d'altres colònies o a l'Estat espanyol), però també sense *chauvinisme*, ha d'ésser el millor camí. I aquesta exaltació s'ha d'aconseguir

fomentant al màxim les manifestacions de vida de l'entitat. Conferències sobre tots els temes i tots els matisos de color, sempre objectives i desenfadades, perquè un casal català deixaria d'aglutinar a tots els catalans així que algú pretengués fer prossèlits polítics o religiosos, i això sempre que es disposi d'alguna personalitat de prou relleu per atreure alguns oients (tampoc hem de pretendre que interessi a tothom); manifestacions esportives, biblioteca, esbarjos, etc., com més varietat hi hagi més segur serà l'èxit.

Si s'aconsegueix desplegar aquestes dues funcions, se'n complirà una tercera; l'ajut moral i material a Catalunya, ajut personal que, a no trigar gaire, es presentarà una nova oportunitat per a practicar-lo...

Joan Sala, natural de Vic, 37 anys. President de l'Orfeó Català de Mèxic. Arribà al país mexicà quan encara era un infant.

—Fins avui, i pel que respecta a la República mexicana, els catalans han encaminat llurs activitats en la indústria i la construcció, ocupant-se en menys nombre en el comerç, i l'agricultura.

Podem assegurar, sense vanitat, que la col.laboració aportada en el ram tèxtil pot considerar-se com la base fonamental del fructífer desenvolupament que ha aconseguit aquesta indústria en el país. Els nostres arquitectes i mestres d'obres també han sobresortit notablement, aconseguint que llurs treballs fossin dels més destacats.

D'ara endavant, aquesta tasca haurà d'ésser superada per una altra de més amplitud i més perfecció. Així

cal esperar-ho, tenint en compte el valuós contingent que poden aportar els nombrosos compatriotes exiliats en aquestes terres hospitalàries i entre els quals s'hi troben remarcables valors intel.lectuals, representants genuïns de la cultura catalana, els quals estem segurs que enaltiran una vegada més les grandeses de la nostra terra.

Abelard Fàbrega. Mestre.
44 anys. Arribat a Mèxic el
19 de juny del 1939.

Cal tenir en compte que l'activitat dels catalans d'Amèrica pren, amb la nostra vinguda, un punt de partida distint.

Nosaltres no hem vingut individualment ni amb ideologies antagòniques. Tampoc hem vingut impulsats per l'aventura o per l'afany de conquistar immenses fortunes.

Més que res, nosaltres som un tros de Catalunya que s'ha desplaçat a terres americanes. Cap cosa del nostre patrimoni —cultura, democràcia, llibertat— no hem deixat a la Pàtria. Ha vingut ací amb nosaltres com a França o Anglaterra ho guarden també els nuclis que hi queden, amb l'esperança d'un dia alliberador. Per tant, o seguim la tragectòria inicial de la sortida de Catalunya o neguem tot el sentit que per nosaltres i pel món té la nostra terra.

Davant d'aquest fet —el nostre, sempre té la significació d'un fet col.lectiu— els catalans —naturalment complint les lleis del país que ens ha acollit— hem de mantenir en primer terme, la cohesió més forta possible.

Això crec que ha d'aconseguir-se a través de centres catalans creats o per crear, l'activitat dels quals sigui la de refermar la nostra personalitat com a catalans.

La conseqüència, llavors, és clara. Amb nuclis de catalans organitzats, la personalitat dels quals sigui refermada, vindrà el suport moral i material per a Catalunya, vindrà el desig de reinstauració de les llibertats a casa nostra.

Ara bé, les llibertats de la nostra Pàtria van lligades amb les de Bascònia, de Galícia i de Castella. Com podran aconseguir-se millor?, amb accions aïllades o mancomunadament?

Veus-aquí l'etern problema de la llibertat no sols de Catalunya sinó de tots els pobles hispànics.

¿I no seria convenient que, tot refermant l'activitat com a catalans, es fes —a través d'organitzacions, no d'individus— una acció mancomunada amb les organitzacions democràtiques de les altres nacionalitats i així alliberar de veritat les terres hispàniques?

Jo crec, per ara i tant, i per dolorós que sigui, que mentre el sentit de llibertat i de democràcia no imperi en cadascuna de les nacionalitats espanyoles, la nostra lluita és tan gegantina que la superació suposa esforços gairebé insuperables...

L'HUMOR CATALA

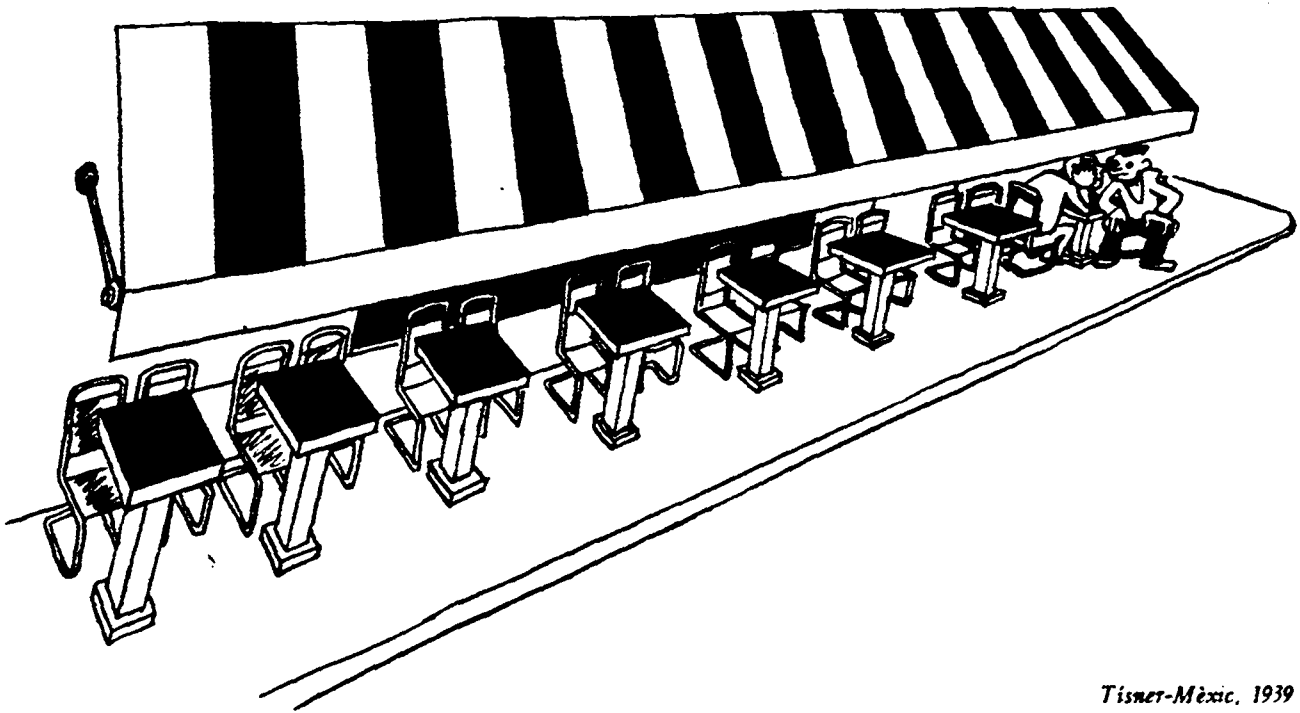

Tisner-Mèxic, 1939

—Has vist el cambrer? Li demano vermut, però sense olives.
—I què?
—Diu que ha d'ésser sense anxoves, perquè d'olives avui no en tenen.

Kalders-Mèxic, 1939.

—Vols-t'hi jugar que he perdut el bitllet?

VÀRIA

NOTICIARI DE CATALUNYA

Macià.

En tot esperit patriota ha de produïr una immensa emoció poder tenir a les mans, feta carn, una Revista dels Catalans de les Amèriques que emprèn el camí sota l'alt patronatge de les figures més rellevants de la nostra intel.lectualitat escampada per tot el continent americà i amb la simpatia cordial dels grans amics que té Catalunya entre figures preeminents de la intel.lectualitat espanyola i mexicana.

Però ens semblaria que fem un mancament si deixessim d'esmentar, avui, un dels més il.lustres, entre els grans patriotes, de la Catalunya moderna: el President Macià.

En aquestes hores d'angoixa que viu la nostra Catalunya, quan tot el més representatiu de la nostra espiritualitat i la dels altres pobles hispànics ha estat escarnit, vexat, destruït per les forces de l'Anti-Espanya, quan una repressió sagnant, estúpida, no estalvia ni als més inofensius dels ciutadans, empesos els victimaris sols per un desig malaltís de venjança, la figura del primer President de la Catalunya recobrada, que abans que nosaltres ja recorregué el continent americà en un peregrinatge de propaganda i proselitisme, la figura de Macià, diem, pren un relleu i una significació insospitades.

El seu tarannà esbelt i senyorivol, el seu gest enèrgic, la seves paraules precises i sense matisos d'oratòria rebuscada, el seu gran humanisme, tot sorgeix plasmat en una estàtua gegantina, com un símbol d'encoratjament per a proseguir el combat, i de fe en els destins de la Pàtria i en els destins de tots els pobles hispànics que ell, també els volia grans i pròspers, com volia rica i plena Catalunya.

I tot fent camí per assolir la gran fita de la Llibertat, ens sembla veure al costat nostre, com un company infatigable, el President Macià que ens crida:

Endavant!...

El franquisme contra la llengua catalana

Una de les principals activitats dels franquistes a Catalunya és la persecució de la llengua catalana.

Immediatament després de la caiguda de Barcelona els falangistes espanyols i els catalans es dedicaren a recollir de totes les llibreries i editorials els llibres i publicacions impresos en la nostra llengua. A Catalunya ja no hi ha edicions ni diaris en català. I tenir llibres catalans a casa és considerat pels franquistes com un crim.

Els rètols catalans han hagut de desaparèixer i per les botigues i per tot arreu hi ha uns cartells que diuen: *Si eres español, habla español.*

Són molts els escriptors catalans que no pogueren sortir de Catalunya o que s'hi quedaren pensant que no havent fet altra cosa que escriure, res de mal no els havia de passar, que han pagat amb la vida o amb una condemna de diversos anys de presidi llur dissort o llur infantilisme.

L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana i totes les altres institucions de cultura de la nostra terra foren perseguides i llurs socis cosiderats com a delinqüents. I no cal dir que la llengua catalana ha estat bandejada de totes les escoles i que els infants catalans han de passar pel turment d'aprendre les primeres lletres en una llengua forastera.

Tot això passava durant els mesos primers del domini franquista a Catalunya. De com van les coses aquests darrers temps ens en parla una lletra de Barcelona, datada el mes de juliol darrer.

En tractar de la llengua catalana el patriota que escriu explica el següent:

Hemos logrado ya el reconocimiento de una sola lengua, la cual es el aglutinante que une a todos los españoles. Como todavía existen algunos catalanes reacios que se obstinan en hablar una jerga particularista y doméstica, en algunos organismos oficiales hay unos cartelones que dicen: "Hable usted en español" y, naturalmente, nadie se atreve a dirigirse a los funcionarios en otra lengua que la castellana, cuyos acentos resuenan todavía en las tierras dilatadas de la América Latina.

En este aspecto lingüístico, hemos hecho grandes progresos en la prensa local. Hasta los catalanes más recalcitrantes reconocen que ahora da gusto leer los cuatro periódicos que se publican en Barcelona! Y, ¿sabes por qué están mejor escritos? Porque casi todos los periodistas son

castellanos. Los periodistas catalanes merecen un castigo ejemplar por no haber sabido emanciparse de la tiranía roja. Los que han venido a Barcelona a redactar la prensa castellana, no están contaminados como los nuestros y tienen un alto concepto de la patria y son entusiastas defensores de la unidad de España. La unidad es ya un hecho indiscutible. La Cataluña rebelde ha sido vencida. Los periodistas catalanes han sido depurados por los eminentes escritores Garrigó, Carvajal y Delclós. Como es natural, nadie ha podido pasar por un tamiz tan tupido. Sólo han pasado los que tienen el alma limpia y el corazón sano.

. . . . . .

Los maestros catalanes no supieron ver el alcance que tenía el movimiento nacional y no comprendieron la grandeza de los ideales del caudillo, y ahora sufren las consecuencias de las torpezas cometidas. Todos los que no tienen bien limpia la hoja de servicios, son suspendidos de empleo y sueldo. ¡Calcula que algunos de estos maestrillos se atrevieron a escribir algunas obras de carácter didáctico en catalán! ¡Qué atrocidad! ¡Qué manera de educar a los niños! ¡Duro con ellos! Para que no vuelva a repetirse el caso, los grupos escolares que crearon los catalanistas para emponzoñar el corazón de los niños, pasaron al Estado. Los niños ya no serán nunca más engañados. ¡Si vieras con qué marcialidad se dirigen al colegio con la camisa azul y la boina roja! ¡Da gusto verles uniformados caminando al compás de los solemnes tambores y de las sonoras trompetas!...

El terror a Catalunya.

Amb aquest títol el diari liberal anglès *Manchester Guardian*, publicà el 27 de juliol una nota del seu corresponsal diplomàtic que deia:

"Tots els que voluntariament ajudaren la República, tan en les forces armades como en els serveis civils, tots els que foren membres actius d'algun Sindicat o d'alguna Col.lectivització, tots els que foren membres del moviment separatista català o àdhuc tan sols del moviment autonomista, poden ésser condemnats a una de les tres sentències que ara són donades: presó per 15 anys, per 30 i mort.

"Les xifres següents revelen el terror de la primera setmana del mes de maig i tots els indicis són que la severitat no s'ha endolcit gens:

	Acusats	A mort	30 anys	15 anys	Absolts
Dilluns (Maig 1).....	62	40	15	5	2
Dimarts (Maig 2).....	45	32	13	.	.
Dimecres (Maig 3)....	70	51	11	8	.
Dijous (Maig 4).....	32	31	1	.	.
Divendres (Maig 5)...	60	51	9	.	.
Dissabte (Maig 6).....	78	61	10	7	.

"Durant la mateixa setmana foren executats el següent nombre de presoners sentenciats en dies anteriors:

Maig 1	83
Maig 2	81
Maig 3	35
Maig 4	24
Maig 5	47
Maig 6	31

La situació econòmica de Catalunya.

De la *Gaseta Catalana* que es publica a Londres reproduïm els principals fragments d'una informació sobre la situació econòmica de la nostra terra:

. . . . . .

Els bitllets de Banc emesos per la República des del començament de la guerra, foren anul.lats. En un moment la gent va veure com se'ls fonien els estalvis que tenien a casa. Aquesta mesura ha afectat gent de totes les classes socials i de totes les idees polítiques que en un instant s'han trobat a la misèria. La manca de moneda fraccionària de coure, havia obligat recentment a diferents empresses a l'emissió de vals per tal de facilitar els canvis. Una ordre del Governador Civil del 3 d'agost darrer, ha privat l'emissió d'aquests vals permetent-ho tan sols a la Companyia de Tramvies i Metros.

Una de les conseqüències de l'anul.lament dels bitllets republicans ha estat una contracció del comerç, puix la gent no té diners per comprar res i industrials i comerciants es troben també amb dificultats per a l'adquisició de gèneres i primeres matèries. Unes xifres donaran idea d'aquesta disminució en el comerç que principalment afecta a la nombrosa classe mitjana ca-

talana. Una botiga de confeccions de Barcelona venia durant els darrers temps de la República, per valor de 10 o 12,000 pessetes mensuals. Pel juny vengueren tan sols per valor de ... 1,700 pessetes, i per 800 durant el juliol.

. . . . . .

Els jornals que a Catalunya sempre havien estat superiors als d'Espanya, han estat reduïts de cop. Els jornals en general són ara de 5, 7'50 i 10 pessetes. Un mecànic especialitzat dels bons, cobra actualment 12 pessetes com a cosa excepcional. Un descarregador del moll a Barcelona cobrava 25 pessetes abans de la guerra i ara 10.

La contribució setmanal d'una família obrera a les despeses de l'Estat és la següent:

El jornal d'un dia de la setmana de cada persona que treballi, per a *la reconstrucción de España*.

0'30 pessetes per cap, per a "Auxilio Social".

0'30 pessetes per cap, de quota al Sindicat de Falange (inscripció obligatòria).

2 pessetes per cap, per al *día del plato único*.

0'50 pessetes per cap, per al *día sin postre*.

La majoria dels funcionaris de la Generalitat, de l'Estat i dels Municipis, que no han pogut demostrar que durant la guerra foren lleials a Franco (i que per conseqüent traïren les autoritats legítimes), han estats acomiadats. Els sous, àdhuc dels lleials, han estat considerablement reduïts. Un exemple: un enginyer de camins, lleial, cobrava entre sou i dietes 2,000 pessetes. Ara les dietes han estat suprimides i el sou reduït a 500 pessetes.

. . . . . .

La paralització de la indústria catalana és explicada per les autoritats pel fet de no existir matèries primes. En canvi, les fàbriques espanyoles tenen les matèries primes negades a les fàbriques catalanes. Les fàbriques de sabó de Catalunya no poden treballar perquè hom els diu que no hi ha oli, però es pot comprar sabó fet a Santander i Burgos. Els fabricants de galetes no poden tenir farina per a treballar, però continuen arribant galetes fetes a Bilbao. Les autoritats diuen a les fàbriques de cervesa de Catalunya que no hi ha cibada i mentrestant hom ha de veure cervesa feta a Oviedo i Sòria.

Els governants falangistes sostenen que cal protegir les regions lleials a Franco (Castella i Andalusia, en oposició a Euscadi, València i Catalunya) i molts fabricants catalans han estat informats que trobaran tota mena de facilitats (primeres matèries, permisos, transport, etc.), si tras-

lladen llurs fàbriques de Catalunya cap dins d'Espanya. El trasllat en molts casos ja ha començat.

Els grans industrials no se senten gaire satisfets del règim franquista i molts d'ells estan ja actualment completament desil.lusionats. Un gran nombre està ja convençut que no tornaran a tenir més el benestar que gaudien en temps de la Generalitat i de la República i abans d'acudir als generals perquè els anessin a salvar. Les queixes del Comte del Montseny, president de la Diputació de Barcelona, a Serrano Suñer, en dir que estaria millor que el crit de "¡Arriba España!" fos donat pel fum de les xemeneies de les fàbriques que s'alcés enlaire, que no pas alçant el bras, han estat molt comentades a Barcelona.

. . . . . .

El problema del menjar continua essent molt greu. En moltes poblacions catalanes el pa negre i de mal gust està racionat a 200 grams per cap setmanals. Les autoritats de Barcelona esmentàren, no fa molt, que esperàven poder vendre aviat una ració de 500 grams d'arròs setmanals per família. Encara que els preus dels queviures han estat taxats, si hom vol trobar-ne ha de pagar de sotamà preus molt més alts. Així, per exemple, el preu de taxa de la llet és d'una pesseta el litre, però en realitat hom ha de pagar 25 pessetes per litre (és a dir, 2 jornals i mig per l'home que quanya 10 pessetes diàries). De carn n'hi ha un cop a la setmana a 6'70 pessetes el quilo, però en realitat és venuda a 16 pessetes (el valor del jornal d'un dia i mig). L'oli és taxat a 1'30 pessetes el litre, però no se'n pot trobar sino és pagant 30 pessetes (el jornal de tres dies).

Els salvoconductes.

Serrano Suñer, el Ministre de la Governació del Govern de Franco, té dictada la següent disposició sobre els salvoconductes:

"Norma primera: Tota persona major de 16 anys que necessiti sortir de la localitat on habita per traslladar-se a qualsevol altra, haurà de sol.licitar autorització a les Comissaries d'Investigació i Vigilància del districte o població on resideixi. En cas de no haver-hi aquestes Comissaries, a l'Alcaldia corresponent".

(Les Normes segona, tercera i quarta fan referència als funcionaris públics, altres agents de l'autoritat i llurs famílies).

"Norma cinquena: En el despatx de bitllets de ferrocarrils i líneas d'autòmnibus s'exigirà al

passatger l'exhibició de l'autorització per emprendre el viatge, sense el qual requisit no es facilitarà el billet.

"Norma sisena: En el successiu, els agents de l'autoritat detindran a tota persona que es trobi fora del lloc de la seva residència sense la deguda autorització, possant-la a la disposició de l'autoritat civil del lloc de procedència o destí, segons sigui la distància, per l'oportuna informació i sanció".

El nou Govern de Franco.

Després de les disputes entre diversos generals i el grup de Serrano Suñer, Franco ha pogut constituïr un nou Govern, posant la cartera d'Estat a mans d'un alemany nazi.

El nou Govern franquista és el següent:

Presidència: Franco; Interior: Serrano Suñer; Guerra: general Varela; Marina: almirall Salvador Moreno; Aire: general Yagüe; Finances: M. Larraz; Agricultura i Treball: Joaquín Benjumea; Educació Nacional: José Ibáñez Martín; Justícia: Esteban Bilbao; Afers Estrangers: coronel Beigbeder; Treballs Públics: Alfonso Peña Bouef; Indústria i Comerç: coronel Alarcón de la Lastra; Ministres sense cartera: Pedro Gamero del Castillo, general Muñoz Grande i Pedro Sánchez Mazas.

ACTIVITATS DELS CATALANS D'AMERICA

Argentina.

Un grup de catalans residents a Buenos Aires, han llançat la iniciativa de constituir una Agrupació d'Ajut a la Cultura Catalana i han fet públic el següent manifest:

"La caiguda de Catalunya no significa pas l'anihilament de l'esperit de Catalunya. Catalunya avui és fora de Catalunya. I pot ben dir-se que, mentre duri l'actual situació, els catalans exiliats de la pàtria son els únics que representen autènticament l'esperit nacional de Catalunya.

Això significa una responsabilitat, un deure, una tasca i una activitat. Aquests quatre conceptes són per a nosaltres —catalans de tots els sectors polítics i de tots els estaments socials— el mot d'ordre del moment. La responsabilitat de representar una Catalunya sotmesa; el deure de realitzar una obra cultural i benèfica; la tasca que cal fer mentre l'ànima no torni al seu cos nacional; i l'activitat, completament diversa de l'habitual en les nostres entitats socials i recreatives.

"No s'editen llibres en català, a Catalunya. Cal editar-los fora d'ella per al manteniment cultural de la llengua catalana. No tenen llar ni treball a Catalunya els seus homes més representatius i prestigiosos. Cal proporcionar-los-hi per tal que puguin continuar treballant per la grandesa futura. No existeix una organització que uneixi i relacioni els catalans dispersos pel món. Cal crear-la. Per això instaurem l'Agrupació d'Ajut a la Cultura Catalana (A.A.C.C.), sota el patrocini de la revista *Catalunya* que vol realitzar ço que deixem dit en quatre paraules.

"Veus aquí el nostre pla: editar llibres per a sostenir els escriptors o bé fer-los conèixer, traduïts, a les publicacions americanes; procurar que les revistes catalanes formin el cercle d'activitat dels que han de viure fora de Catalunya; posar en contacte els nostres homes —intel.

lectuals i artistes— amb els públics d'Amèrica perquè puguin trobar ambient a llur producció; i esbrinar on es troben aquells, exiliats a França o a altres països, per a orientar-los i ajudar-los.

"Ignorem el nombre de catalans ací residents d'anys i el dels que han de venir a augmentar el contingent dels catalans d'Amèrica. Però sabem que els catalans d'Amèrica han estat sempre els primers en el manteniment de l'Amor a Catalunya i en el compliment de les seves obligacions patriòtiques d'encoratjament i ajut. Això ens empeny amb optimisme a cercar, entre els que ja hi som i els que vindran, la futura base d'actuac ó. Necessitem La necessitem al marge de les activitats que despleguis en les societats i institucions a les que estinguis inscrit.

"Així podrem salvar la vida espiritual de Catalunya, els homes que l'encarnen i honoren, i tots aquells que, consagrats a la seva obra literària, científica i artística, resten momentàniament orfes de pàtria.

"Compatrici: l'Agrupació d'Ajut a la Cultura Catalana espera amb urgència el teu ajut per a començar a treballar per a Catalunya".

Buenos Aires, maig del 1939.

Francesc Colomer, F. Xavier Cortada, Ramon Escarrà, Frederic Fàbregas, Lluís Ruiz Folguera, Ramon de Fortuny, Martí Gimeno, R. Girona Ribera, J. Lleonart Gimènez, Lluís Macaya, Francesc Madrid, Artur Meyer, Josep Orfila, Jaume Pahissa, Josep M. Pena, Vicenç Puig.

* * *

El Casal Català de Còrdoba ha renovat el seu Consell Directiu i han resultat elegits: Lleó Reig, president; Joaquim Pascual, vice-president; Joan J. Codina, secretari; Salvador Valldaura, vice-secretari; Joan Albó, tresorer; Alfons Montserrat, sots-tresorer; Vicenç Almirall, bibliotecari; August Parellada, Eusebi Florensa, Joan Comelles i Juli Iglésias, vocals.

* * *

La Delegació de Buenos Aires de l'Associació Protectora de l'Enseyança Catalana ha renovat la seva Comissió Directiva. Resta integrada de la manera següent: Lluís Tintorer-Rodríguez, president; Josep Escolà, tresorer; Lluís Ruiz-Folguera, secretari; Ramon Mas i Ferratges i Antoni Barrot, vocals.

* * *

Es parla de crear a Buenos Aires un Club Català integrat, com a fundadors, per elements de l'antic Centre Català que s'ha passat als rengles franquistes.

Mèxic.

Organitzats per "La Casa de España en México", entitat fundada el juliol del 1938, per Decret del President Càrdenas, i dirigida per un Patronat integrat per il.lustres personalitats mexicanes, amics fidels de la causa republicana, s'estan donant uns Cursos a la Facultat de Filosofía, dos dels quals han estat encarregats als professors catalans Joaquim Xirau, ex-Degà de la Facultat de Filosofía i Lletres de Barcelona, i Joan Roura-Parella, també de la Universitat de Barcelona.

Els Cursos lliures de Filosofia a càrrec del professor Xirau són sobre "El Món de l'Home d'Occident" i "Les Grans Figures del Pensament Contemporani", dedicant les primeres lliçons d'aquest segon tema a Husserl.

Per considerar-los de gran interès, a continuació donem els guions dels Cursos esmentats:

A: *El Món de l'Home d'Occident*

I.—L'home teorètic. Dionísos i Apol.ló. Conceptes cosmològics fonamentals. L'orígen de les coses i la noció de l'"element". Aparença i realitat.

II.—Les "coses" reduïdes a llur gènesi. El múltiple i l'un. El pensament com a condició de la realitat. L'ésser del no ésser i el no ésser de l'ésser.

III.—L'home mesura de totes les coses. Naixement de l'humanisme. Protàgores, Sòcrates.

IV.—La conducta i l'ésser de l'home és funció de l'estructura de la realitat. Els nombres, les idees i les formes. La funció de l'amor en la constitució del Cosmos. L'Armonia i la Justícia. Plató, Aristòteles.

V.—La felicitat com aspiració primària. Plaer i ascetisme. La renúncia. L'escepticisme. La felicitat en aquest món i la felicitat a l'altre món.

VI.—L'esperit. Interioritat i intimitat. L'infinit com a forma primària de l'ésser. L'amor i el logos. El món com a símbol. Escales lògiques i escales místiques. La raó i la fe. El natural i el sobrenatural. Sant Agustí, Sant Tomàs.

VII.—El "descobriment de l'home". La raó humana instància suprema. Del Déu-home a l'home-Déu. Descartes, Leibniz.

VIII.—La consciència absorveix l'ésser. *Esse est percipi*. L'home legislador de l'univers. Berkeley, Kant.

IX.—De l'humanisme a la deshumanització. El mecanicisme. L'autonomia de la raó i de cadascuna de les seves esferes. La

moral independent. L'acció per l'acció. L'art pur. La religió pura.

X.—La vida i la història. Evolució i progrés. El sentit de la vida i el problema dels valors. Temporalitat i eternitat. La constitució de l'ésser en el temps.

XI.—L'home actual.

B: *Les Grans Figures del Pensament Contemporani*:
1). *Husserl*

I.—Crisi del pensament filosòfic europeu en finalitzar el segle XIX. Grans etapes que la determinen: el racionalisme, el positivisme. La destrucció del Cosmos i el descrèdit del pensament filosòfic. La fenomenologia de Husserl com un intent de restauració.

II.—La clàssica discussió entre "psicologistes" i "logicistes". El "psicologisme" com escepticisme. Reducció del pensament escèptic a un pur "contrasentit". El regne dels fets i el regne de les essències ideals.

III.—El mètode fenomenològic. Explicació i descripció. Dos conceptes metodològics fonamentals: la noció de fenòmen; la noció d'objecte. Positivisme total contra positivisme parcial.

IV.—La significació de les paraules. Signe i significació. L'objecte i les seves perspectives. Percepció, representació, menció. L'acte d'intenció significativa. La plenitut intuïtiva. Nova teoria de la veritat. La intuició, única base de tot coneixement possible.

V.—Intuició perceptiva, intuició essencial i intuició categorial. Teoria de l'abstracció. La seva importància capital. Essències materials i essències formals. La lògica i les ontologies regionals. Noves perspectives per a la investigació lògica i ontològica.

VI.—La consciència i la seva estructura fonamental. El *cogito* cartesià i l'anàlisi fenomenològic. La trascendència en la immanència. *Noema* i *noesis*. La vida de la consciència i la constitució de l'ésser.

VII.—La reducció i la reflexió fenomenològiques. El mètode fenomenològic com ontologia fonamental. La fenomenologia, ciència sense presuposicions. L'ésser, la consciència i la vida personal. La filosofia. La vida com objecte darrer del pensament filosòfic.

VIII.—El problema de la trascendència i la relació interpersonal. La percepció de la psique aliena. El món com a perspectiva. La realitat del món. Fenomenologia i monadologia.

IX.—Anotacions crítiques. L'"intel.lectualisme" de Husserl. El pensament de Husserl i la filosofia de Bergson. Noves perspectives de la investigació fenome-

nològica. Max Scheler, Heidegger, Jaspers. La filosofia existencial.

* * *

El Curs lliure sobre "Eduard Spranger i les Ciències de l'Esperit" és a càrrec del professor Joan Roura-Parella, i el guió del qual és el següent:

I.—Introducció:

Punt de partida de la filosofia d'Eduard Spranger: la relació *subjecte-objecte*. L'home en el seu món. Pluralitat de móns espirituals. Conceptes fonamentals de la filosofia de Spranger: esperit subjectiu, esperit objectiu i esperit normatiu.

II.—L'esperit subjectiu:

Psicologia científica de l'esperit. Camins que porten a l'ànima de l'home: el metafísic, l'històric i l'existencial. L'ànima de l'home considerada com un tot. Disposició en capes de l'ànima humana. L'ordre espiritual.

III.—Dimensions en què s'exten l'ànima de l'home:

a). Dimensió propiament individual: Psicologia dels diverses tipus d'individualitat. *b*). Dimenció temporal: Psicologia de les diverses edats de l'home. *c*). Dimensió objectiva: Psicologia dels diversos sectors de la cultura. Psicologia de l'economia. Psicologia del coneixement. Psicologia de la creació artística. Psicologia política. Psicologia social. Psicologia de la Religió. Psicologia de la concepció del món.

IV.—Tipus fonamentals de la individualitat. *L'homo economicus*. L'home de ciència. L'home polític. L'artista. L'home social. L'home religiós.

V.—El problema del jo en la Psicologia de Spranger. El jo com *Prius* absolut de tota vivència. El jo com resultat del seu contingut. El jo i el cos. El jo com unitat en la pluralitat de vivències.

VI.—Psicologia de les diverses edats de la vida. El desenvolupament vist des del punt de vista de la vivència dels valors. Els canvis en la coloració de la vivència del jo. Els canvis en la imatge del món. La relació entre el jo i el món en cada estadi de desenvolupament.

VII.—Psicologia de l'adolescència. Descobriment del món interior. Coneixement de la realitat. Coneixement del jo. Individualitat. Afirmació de sí mateix.

VIII.—La Psicologia com a ciència natural i la Psicologia com a ciència de l'esperit. Unitat de la Psicologia.

IX.—El mètode de la Psicologia. El comprèndre. Menes de comprèndre: comprensió del pròxim, comprensió de coses, comprensió del llenguatge, comprensió històrica. Moments en la

comprensió del pròxim. 1. Actitud ingènua. 2. Experiència del contrast i de la decepció. 3. Canvi de perspectiva.

X.—Categories interpretatives en comprèndre. Transposició de les vivències a l'esfera del pensament. El fi i el motiu de tota conducta.

XI.—L'esperit objectiu:

Naturalesa i cultura. Morfologia de la cultura. Cultura i comunitat. La vida de la cultura. Evolució de la cultura. El problema del canvi històric. La mort de la cultura. Filosofia de la cultura.

XII.—L'esperit normatiu:

El món dels valors en Spranger. Valors i concepció del món. Pesimisme i optimisme. Menes de valors i llur jerarquia. Spranger, Max Scheler i Nicolai Hartmann.

XIII.— Esperit normatiu. El problema ètic. Ètica de la personalitat. Esperit normatiu dels pobles. Sistemes ètics unilaterals.

XIV.—La Pedagogia de Spranger:

L'educació com a fenòmen originari en la vida dels pobles. La funció de l'educació entre la vida i l'esperit. Conceptes fonamentals de la Pedagogia filosòfica: ideal d'educació, educabilitat, béns i valors de formació, comunitats educatives, l'educador.

XV.—El concepte d'ideal d'educació. Modes d'existència i valor dels ideals de formació. Variació històrica dels ideals d'educació.

XVI.—Ideals d'educació unilaterals. L'ideal de personalitat. La lluita contra l'ideal de personalitat: els seus defensors i els seus adversaris. Concepte de llibertat en Spranger.

XVII.—Béns de formació. Valors de formació. Valors materials i valors formals d'educació. L'educació formal. El món clàssic i l'educació.

XVIII.—El problema de l'educabilitat. Fonaments biològics de l'educabilitat. Condicions fisiològiques de l'educabilitat. Condicions psicològiques de l'educabilitat.

XIX.—Comunitats educatives. La família. L'Estat. L'escola en el seu sentit ampli. Organització escolar.

XX.—L'educador. Forma de vida de l'educador. L'educador com a model vivent. L'amor en l'obra educativa. Els grans mestres.

XXI.—Ciència natural i ciència de l'esperit. Autonomia de les ciències de l'esperit segons Spranger.

XXII.—Spranger com a mestre i com a home de ciència. El món de Spranger.

* * *

La mateixa "Casa de España en México" ha organitzat uns altres cursos a càrrec del Dr. Jaume Pi-Sunyer sobre Medicina Experimental i Problemes socials de l'alimentació humana.

Aquests dos cursos es donen a l'Escola Nacional de Ciències Biològiques i llurs guions són els següents:

Dotze sessions de Medicina Experimental:

I.—Canvis químics en la travesia digestiva. Estudi de la composició i reaccions estructurals del contingut digestiu a diferents nivells.

II.—Mecanismes reguladors de la pressió arterial. Anàlisi de la curva de pressió. Reaccions posturals. Reflexos pressors i depressors. Quantitat i crasi sanguínea. Farmacologia de la pressió. Hipertensió experimental permanent.

III.—El to capilar. El factor arterial i el factor capilar en la circulació. L'aparell circulatori, sistema obert. To capilar: mecanismes centrals i perifèrics de manteniment. La xarxa capilar: observació i resultats experimentals. Reaccions de Lewis.

IV.—Edema. Canvi de fluïds a través de la paret capilar. Patogènia de l'edema. Edema experimental per plasmafèresi, per detenció de la circulació de retorn, i per variacions en la tensió osmòtica del plasma. Anàlisi dels resultats experimentals i deduccions fisiopatològiques.

V.—La inflamació. Conceptes clàssics i conceptes actuals. Mètodes de producció experimental d'estats inflamatoris. Accions químiques i infeccions. Reaccions locals i reaccions generals. Tipus d'inflamació.

VI.—Anèmia i regeneració globular. Producció d'anèmies per hemorràgia aguda intensa, per hemorràgies repetides, per accions farmacològiques hemolítiques i per desnutrició. Comparació dels quadres hemàtics obtinguts, amb els hemogrames clínics. L'anèmia esplènica. Estudi de les reaccions de mèdul.la òsea.

VII.—La hipoglicèmia. Estudi de la hipoglicèmia insulínica. Mecanisme d'acció de la insulina. Relacions entre hipòfisi i pàncreas. La regulació glicèmica. Quadres clínics amb hipoglicèmia.

VIII.—L'acidosi i els mecanismes de regulació respiratòria. Producció experimental d'acidosi i acidèmia. Reaccions de compensació. Crítica del concepte de reserva alcalina. Van Slyke i Yandell Henderson. La regulació respiratòria, i el mecanisme d'adaptació a l'altura.

IX.—Estimacions quantitati-

ves d'eliminació urinària. Clearance. Estudi comparatiu de la clearance d'urea, creatinina, inulina i roig de fenol. Relació entre les diverses estructures renals, i l'eliminació de les diferents substàncies. Concentracions hemàtiques i concentracions urinàries. De la constant d'Ambard, a la idea de clearance.

X.—La hipertèrmia experimental. Producció d'hipertèrmia per diferents fàrmacs. Punció de Richet. La hipertèrmia i l'excitació del metabolisme cel.lular. Mecanismes de producció i de depercidió calòrica. La pèrdua de pes espontànea per la temperatura: *perspiratio insensibilis*.

XI.—Rigidès de descerebració. Nivell de la descerebració: importància del nucli roig. Mecanisme general del to muscular: reflexes miotàtics de tracció. Sensibilitat muscular i tendinosa a la tracció. Mecanismes cervicals i mecanismes centrals. Estudi de reflexes posturals elementals en l'animal descerebrat.

XII.—Equilibració i reflexes posturals. Reflexes de posició en animals intactes. Reflexes estàtics i cinètics. La correcció de posicions. Semicirculars. Equilibri. Representació postural.

Cada sessió, acompanyada de la corresponent demostració experimental.

Problemes socials de l'alimentació humana

I.—Establiment de la dieta: condicions fisiològiques. Acords oficials internacionals.

II.—Problemes generals de l'alimentació popular.

III.—Preus, salaris i aliments. Pressupostos familiars.

IV.—Aliments cars i aliments barats. Caràcters biològics.

V.—L'obra de la Lliga de Nacions i l'organització coordinada.

VI.—Mètodes d'estudi estadístic de les condicions d'alimentació.

VII.— Anàlisi fisiològic dels resultats.

VIII.—Investigació de l'estat de nutrició: mètodes somàtics, clínics i fisiològics.

IX.—Legislació social i alimentació.

X.—Dades sobre l'alimentació popular en diversos països.

XI.—L'alimentació a Mèxic. L'obra del D. S. P.

XII.—L'experiència de la guerra d'Espanya. Problemes i solucions.

* * *

Finalment, també organitzat per l'esmentada *Casa de España en México*, el Dr. R. Carrasco i Formiguera ha donat a la Facultad de Medicina de Puebla un Curset sobre Fisiopatologia de

la Digestió, de la Circulació, de les Glàndules endocrines i de la Nutrició, amb lliçons doctrinals i demostracions experimentals.

* * *

S'ha fet un cens dels emigrats de tots els pobles hispànics que han arribat als Estats Units de Mèxic i ha donat el següent resultat:

Arribats en el vaixell "Siboney", tres expedicions de 36, 23 i 19...	78
Arribats en el vaixell "México", tres expedicions de 8, 9 i 1.....	18
Arribats en el vaixell "Iseri", una expedició.	7
Arribats en el vaixell "Orizaba", una expedició	16
Arribats en el vaixell "Flandren", una expedició	312
Arribats en el vaixell "Orinoco", una expedició	41
Arribats en el vaixell "Leeream", una expedició	18
Arribats en el vaixell "Monterrey", una expedició	6
Arribats en el vaixell "Iberia", una expedició	42
Arribats en el vaixell "Sinaia", una expedició	1,620
Arribats en el vaixell "Ipanema", una expedició	998
Arribats en el vaixell "Mexique", una expedició	2,200
Arribat per Nova York.	431
Total.....	5,787

Resum:

Famílies amb dones i criatures, 1,070.

Solters, 1,460 homes i 45 dones.

Menors de 15 anys, 685.

Professions liberals, intel.lectuals i funcionaris governamentals, 496.

Treballadors industrials i camperols, 782.

* * *

Per considerar-les estretament relacionades amb la vida dels catalans exiliats a Mèxic, a continuació donem un informe resumit de les activitats del *Comité Técnico de Ayuda a los Españoles en México.*

El C.T.A.E.M. està posant en marxa les empreses següents:

Financiera Industrial Agrícola, S. A. Companyia auxiliar de Crèdit, el capital de la qual és de 500.000 pesos.

Colonia de Santa Clara, a l'Estat de Chihuahua, en la qual se ran invertits diversos milions de pesos. Serà dedicada a una sèrie d'explotacions el programa de les quals és el següent: Explotació Forestal: 40,000 hectàrees d'alsinar; instal.lació de tallers de producció de travesses; instal.lació d'una fàbrica de destil.lació de fustes; instal.lació d'una fàbrica d'extractes derivats de l'escorsa d'alsina; ordenació del bosc de pins i serradora.

Explotació agrícola: Establiment del "dry-farming" per a la producció de blat, civada, moresc, frijol, garrofes, veces, lli, patata. Introducció del cultiu del cep, olivera, atmetller i garrofer; creació de zones d'irrigació, instal.lació de molins fariners i oliers, instal.lació de cups i cellers.

Explotació ramadera: Bestiar de tota mena, instal.lació d'un escorxador industrial, preparació d'embotits i pernils, fàbrica d'adobar pells i rentador de llana; producció de gelatines i de "negre animal".

Explotació avícola: Una granja.

Serveis generals: Construcció de 75 kilòmetres de carretera, des de la finca fins a l'estació de Parrita (línea de ferrocarril de Mèxic a Ciudad Juárez), xarxa de camins per al servei interior i estudi de la possibilitat d'un enllaç ferroviari de la finca amb les línees generals.

Urbanització: Es projecta la construcció de poblacions d'uns 1,500 habitants, distribuïdes en les zones següents: vivendes rurals, vivendes per a artesans i nucli central format per una plaça en la qual hi haurà un edifici on s'instal.laran l'Administració, les Cooperatives i el Dispensari; es construirà una sala d'espectacles per a projeccions, conferències, audicions, reunions; es farà un club amb biblioteca, un petit museu de les produccions de la població, una sala de jocs recreatius i un restaurant; es construirà un edifici destinat a escola de pàrvuls, primària i per adults, tallers d'aprenentatge i reeducació professional; casa breçol; hi haurà un hospital i una clínica maternal; totes les poblacions tindran llum elèctric, aigua potable, clavagueres, servei telefònic, pavimentació i arbrat.

Vivendes: el tipus de parcel.la escollit permetrà l'establiment d'un hort familiar, petit, al fons, la construcció es farà de dues plantes, posant a la planta baixa la cuina-menjador i a dalt tres dormitoris, tindran W. C., dutxa i safareig i s'ordenaran en rengles formant blocs d'uns 100 metres de costat amb un petit jardí al davant.

Ediciones Séneca, establerta amb un capital de 300,000 pesos. Comptarà amb la col.laboració de distingits escriptors nordamericans i serà dirigida en la seva part tècnica per l'escriptor José Bergamín i un Consell d'Administració integrat pels escriptors i professors següents: Millares, Ugarte, Rioja, Dorrom-sorro i el mexicà Barrena. A més a més tindrà un grup d'assessors, al voltant d'uns quaranta, format per la més alta intel.lectualitat espanyola i hispanoamericana.

Instituto "Luis Vives", dedicat a l'ensenyament des de pàrvuls fins a la preparació per a carreres. Capital: 66,000 pesos. Un directori i grup de 30 professors entre els quals hi ha diversos catalans. Els ensenyaments que figuren en el programa són els següents: *Matemàtiques*, a càrrec de Miguel del Río, catedràtic per oposició, director de l'Institut "Balmes", de Barcelona, i Marcel Santaló, catedràtic per oposició, director de l'Institut de Girona; *Ciències Naturals*, a càrrec de Frederic Bonet, doctor en ciències, catedràtic per oposició, director de l'Institut "Nebrija", de Madrid i Faustino Miranda, doctor en ciències, catedràtic per oposició, director de l'Institut "Jovellanos" de Gijón; *Llatí i Etimologies*, a càrrec d'Agustin Mateos, catedràtic per oposició, director de l'Institut "Quevedo", de Madrid; *Filosofia*, a càrrec de Joaquin Alvarez Pastor, doctor en Filosofia, catedràtic per oposició, director de l'Institut "Pérez Galdós", de Madrid, i Eduard Nicol Franciscà, catedràtic per oposició, director de l'Institut "Salmeron", de Barcelona; *Geografia i Història*, a càrrec de Jorge Hernández, llicenciat en Lletres, catedràtic, i Pedro Moles, llicenciat en Lletres catedràtic de l'"Instituto Escuela", de Madrid; *Química*, a càrrec d'Alfons Boix, doctor en ciències químiques i catedràtic per oposició; *Matemàtiques Mercantils*, a càrrec d'Enrique Jiménez, doctor en ciències exactes, catedràtic per oposició, director de l'"Escuela de Trabajo", de Madrid; *Documentació i Organització Mercantils*, a càrrec d'Eliseo de Mateo, professor mercantil i catedràtic; *Llengua i Literatura Espanyoles*, a càrrec d'Andrés Herrera Rodríguez, llicenciat en Filosofia i Dret, arxiver; *Organització de la Llar*, a càrrec de Concepción Tarazaga, professora numerària de l'Escola Normal de València; *Francès*, a càrrec de Manuel Devis Sempere, catedràtic a l'Institut Obrer de Sabadell, i Gabriel Bonilla, professor per oposició a l'"Instituto de Idiomas de la Universidad" de Granada; *Dibuix*, a càrrec d'Aurelio García Lesmes, catedràtic per

oposició, i Elena Verdes Montenegro, professora de dibuix a l'Institut Maragall de Barcelona; *Alemany*, a càrrec de Julio Colón Manrique, professor i autor de diverses obres sobre la matèria. L'ensenyament primari s'encarregarà a un grup de mestres que encara no ha estat designat i que, juntament amb els professors mexicans, constituiran un excel.lent claustre de l'Institut "Luis Vives".

A més a més, es constitueix un Patronat per a 10 centres d'ensenyament amb un capital de 75,000 pesos. El 30% dels professors seran mexicans i el 70% restant espanyols.

Vulcano, S. A. de Construcciones Mecánicas, amb un capital de 400,000 pesos. Es construiran eines, armes curtes i maquinària agrícola. Hi haurà unes importants Seccions de caldereria, fusteria i ebenisteria com a complement de les construccions mecàniques. Aquesta empresa podrà ocupar tots els obrers arribats fins ara d'aquests rams o professions.

Industrias químico-farmacéuticas Hispano-Americanas, amb un capital inicial de 175,000 pesos, per a l'elaboració de tota mena de productes químico-farmacèutics, productes de bellesa, gasses i apòsits, la majoria dels quals són importats. Hi podran treballar unes cent persones entre tècnics i operaris.

Cooperativa de Ahorro y Construcción, per a estimular l'estalvi dels obrers i de les organitzacions sindicals, destinant-lo a la construcció de llur pròpia vivenda. Capital inicial, 50,000 pesos.

Unión Nacional Mexicana de Construccions, regentada per un grup de 35 enginyers i ajudants que han treballat en construccions, fortificacions, ponts, etc. Capital inicial, 100,000 pesos. Es dedicarà a tota mena d'obres de l'Estat, Municipis i particulars.

Talleres Gráficos, amb un capital inicial de 40,000 pesos. Indústries gràfiques en general. Hi podran treballar tots els obrers d'indústries gràfiques arribats fins ara.

Finca "Las Margaritas", de Michoacán, dedicada al cultiu de verdures. Ocupa uns 130 camperols i s'hi destinen 130,000 pesos.

A més a més, hi ha en marxa altres colònies agrícoles petites, que ocupen de 15 a 20 treballadors, com per exemple la d'Aguas Calientes, Colònia de Viescas, Coahuila, a les quals els han estat facilitats el capital i els utensilis necessaris.

El règim econòmic de les empreses del C. T. A. E. M. és el següent: 50% dels beneficis a repartir entre els treballadors, a més del jornal vigent en la indústria respectiva.

Hi ha, encara, en estudi empreses com la Indústria Pesquera, amb un capital important, que es proposa posar als mercats mexicans vint tones de peix fresc diariament. Es començarà en una petita zona del Pacífic.

* * *

Tots els nuclis de catalans d'Amèrica hauran commemorat enguany, com mai, *l'Onze de setembre*.

La pèrdua total de les llibertats polítiques i administratives, l'anorreament de la nostra bandera i de la nostra llengua, enardeixen el sentiment de Catalunya en el cor dels nostres compatriotes, amb la viva esperança d'un demà que permeti desenvolupar-nos, a casa nostra, amb la llibertat i la vigoria que de dret ens correspon.

Els catalans de Mèxic no han mancat en aquesta commemoració.

El nucli de recent-vinguts, el que porta l'últim alè de Catalunya a la República mexicana, organitzà la diada de l'*Onze de setembre*. Els catalans que ja residien ací costejaren una corona de flors naturals amb les quatre barres. Tots i presidits per la representació de l'Orfeó Català la depositaren al peu del monument als màrtirs de la Independència mexicana, i tot retent un tribut als màrtirs de les nostres llibertats, el retien també, a través dels màrtirs de la Independència mexicana, a tots els que han mort per la llibertat dels pobles oprimits. El gest dels catalans, prenia, en aquells moments, valor universal.

A la nit, a l'Orfeó Català, l'últim acte de la diada. Fou presidit pel Dr. Frederic Moles, del Consell de l'Orfeó. Dolors Bargalló, exaltà el significat de la diada des del punt de vista històric i especialment en relació a l'actuació dels catalans en el moment actual, i els companys J. Marquès, F. Prat, i Victor Mora recitaren poesies patriòtiques. Finalment, es cantà L'Emigrant i els Segadors acompanyats al piano per J. Carreres.

* * *

Alguns dels escriptors i periodistes de Catalunya, recentment arribats, han començat a col.laborar en els diaris i revistes de Mèxic i d'altres terres americanes. Artur Perucho, J. M. Miquel i Vergés, Pere Foix i altres no solament escriuen per a la premsa sino que preparen llibres força interessants, dels quals ani-

rem informant als nostres lectors.

* * *

Camps-Ribera, Tísner i el valencià Almela feren una exposició de pintura i escultura a la Sala de l'Ajuntament de Veracreu. Tingueren un èxit de públic i vengueren diverses obres a gent del país i de l'estranger.

XILE

Dintre la segona quinzena del mes d'agost arribà a Xile el vaixell "Winnipeg", amb la darrera expedició que ha sortit de França organitzada pel *Servicio de Evacuación de Republicanos Españoles* (S.E.R.E.) i en la qual hi anaven bon nombre de catalans.

Aquesta expedició era de 2.025 exiliats.

LLETRES D'EUROPA

De França.

Després de la Conferència internacional d'Ajut als Refugiats, celebrada a París durant els dies 15 i 16 de juliol darrer, en la qual participaren 421 delegats que representaven 34 països, i 245 personalitats, hom confiava en una ràpida solució dels principals problemes que afecten als refugiats dels camps de concentració. Els acords presos en l'esmentada Conferència relatius a l'ajut material en queviures, roba i assistència sanitària feien esperar un millorament immediat de la vida dels concentrats mentre s'esperava el torn per a sortir vers Mèxic, Xile o qualsevol altre país dels que estan disposats a admetre refugiats. Però el rumor que les expedicions serien suspeses va venir acompanyat d'un avís del Govern francès, datat el 31 de juliol, que deia així:

"Els espanyols que no puguin o no vulguin sortir de França, seran considerats com a beneficiaris del dret d'Asil i sotmesos a les prestacions instituïdes pel decret-llei del 12 d'abril del 1939. Aquestes prestacions consisteixen en principi en efectuar *treballs* per a l'autoritat militar; llur durada és igual a la durada del servei militar imposat als francesos, és a dir: dos anys. Els voluntaris que facin la sol.licitud de complir les prestacions entraran en les formacions militars especials on rebran una *instrucció militar*. Des d'ara està previst constituir formacions d'aquesta naturalesa per a servir enllà de les mars i especialment a la *Indoxina;* en raó de la durada del transport i de les necessitats d'estada colonial, els espanyols que desitgin complir llurs prestacions d'aquesta manera, hauran de demanar que la durada sigui fixada en tres anys; aquesta durada comprenent la dels trajectes d'anar i tornar. Els espanyols dels quals fos acceptat l'allistament abandonarien el camp o les unitats de treballadors on es troben actualment i

serien primerament agrupats en vista a rebre una instrucció militar.

"Hauran d'ésser solters i compresos entre 20 i 35 anys i ésser aptes físicament per al servei colonial.

"Els allistaments s'hauran de portar a terme únicament entre soldats, caporals i sots-oficials".

Les Companyies de Treballadors es van creant amb rapidesa seguint les instruccions de l'Ordre del Comandament francès que diu:

"El Comandament Francès sol·licita la formació de Companyies de Treballadors compostes de 250 homes, per a realitzar determinats treballs, lluny de les fronteres. Aquestes Companyies estaran compostes de voluntaris i no resolen una situació personal definitiva; s'organitzen amb caràcter provisional i pel temps que durin els treballs que s'han de realitzar.

"Avantatges.—Seran proveïts de roba de paisà, per la Intendència Militar Francesa, així com el calçat i material de cuina.

"Allotjament.—Aquest personal serà allotjat als camps ocupats per les tropes franceses.

"Premis.—Es donaran premis en metàl·lic als qui donin millor rendiment en el treball (a determinar).

"Hores de treball.—45 hores setmanals. Dissabtes a la tarda i diumenges, lliures.

"Correu.—Per aquest camp es faran les gestions necessàries per tal que la correspondència sigui dirigida als nous emplaçaments.

"Famílies.—Es gestionarà pel Comandament Francès l'aproximació dels familiars als Centres de Treball. (Únicament es refereix als familiars que es trobin a França).

"Transport.—El transport es farà per tren als respectius destins.

"Data de sortida.—A partir del 25 d'aquest mes (juliol).

"Els designats per a aquestes Companyies s'enduran amb ells les peces personals, així com plat, ganivet, cantimplora, mantes, etcètera.

"Plantilla.—Deu oficials o brigades, deu ferrers, deu fusters, dos-cents peons i deu empleats (un secretari intèrpret, un infermer, un barber, dos sastres, dos sabaters, i tres cuiners). En total, 250 homes per Companyia.

"S'organitzaran tantes Companyies com grups de 250 voluntaris hi hagi, i serà obligatori, com a mínim, la formació de dues Companyies.

"Les Companyies aniran sota el comandament d'oficials francesos.

"El temps de durada del treball depèn de les obres a realitzar (un, dos o tres mesos).

"Els oficials que desitgin anar en aquestes seccions voluntaris, es presentaran a la secció d'organització del Camp".

El treball que realitzen aquestes Companyies és el de la construcció de defenses davant l'amenaça d'un atac italià o espanyol per ajudar la tan esperada acció militar dels alemanys nazis.

Les condicions de treball no són pas bones i algunes de les promeses fetes en l'anunci del reclutament de voluntaris tampoc no han estat complertes del tot. I, naturalment, és un dir això del voluntariat. Encara que molts dels concentrats prefereixen sortir del camp, on ja hi porten més de sis mesos, i viure una altra mena de vida, abandonant la forçosa inactivitat a que estan sotmesos.

Els que esperaven reunir-se amb llur família tampoc no han vist satisfets llurs desitjos.

Però la situació d'Europa empitjora per moments i tots ens fem càrrec que no hi ha sortida possible.

Som molts els que estariem disposats a agafar les armes al servei de França, malgrat les penalitats sofertes durant el temps que portem de refugiats. No sembla, però, que sigui aquesta la intenció de les autoritats franceses. No creuen haver-nos d'utilitzar com a soldats. Compten amb un contingent d'homes del país i de les colònies que consideren de sobres per a fer front a qualsevol atac dels països feixistes veïns. En tot cas, diu que ens ocuparien en la indústria de guerra i al camp.

El problema de l'evacuació és un problema que neguiteja a d'altres i es desesperen pensant que pot esclatar la guerra sense haver pogut sortir de França. Es pensa en la família que es troba en alguna població en perill d'ésser bombardejada i l'angúnia augmenta cada dia que passa en llegir les notícies de premsa i veure la tivantor de relacions entre l'Alemanya nazi i Polònia.

Les notícies que arriben d'Amèrica tampoc no són gens tranquil.litzadores. Es diu que hi ha molts companys de les primeres expedicions organitzades pel Comitè Britànic que encara no tenen feina. Amics que sortiren en el "Sinaia" i en l'"Ipanema" se sap que encara no treballen i que han de viure del subsidi de la delegació del S.E.R.E. que hi ha a Mèxic.

Això produeix molt mala impressió als camps de concentració i caldria posar-hi remei organitzant treballs per a col.locar els pocs milers que han pogut embarcar fins ara. Si això no es

fa ben de pressa, seria inútil de pensar en sortir de França encara que es poguessin organitzar noves expedicions perquè gastar els cabals de què es disposa per a subsidis i no per a crear empreses industrials i noves explotacions agrícoles, seria una mala feina.

No sabem quan podrem sortir de França però voldriem tenir la seguretat que en arribar al país americà on siguem destinats, ens podrem posar a treballar de seguida i a refer la nostra vida malmesa durant tants i tants mesos d'atur forçós. Tenim veritables ganes de treballar agermanats amb els obrers i camperols dels països amics que ens acullen i poder tornar ben aviat a casa nostra. Perquè tenim l'esperança que el retorn a Catalunya no es farà esperar, si esclata la guerra a Europa i les democràcies acaben d'una vegada amb Hitler, Mussolini i Franco.

Barcarès, 23 d'agost del 1939.

A.

DOCUMENTS

Un dels temes objecte de preocupació per a tots els catalans que s'han vist obligats a sortir de la Pàtria, és el de la unitat.

El problema de la unitat catalana ha preocupat en tot moment els homes dels diversos sectors polítics i socials de la nostra terra. Durant la guerra, la unitat d'acció des del Govern de la Generalitat i des del Front Popular de Catalunya evidenciaren l'esforç de tots per a mantenir una col.laboració que hom considerava de vida o mort en la lluita contra el feixisme. Després de la guerra, surten veus dels diversos indrets que palesen aquesta mateixa preocupació i diuen quin és llur criteri respecte de la unitat exposant-lo de la manera més sincera perquè entenen que com més amics siguem més clars hem d'ésser.

A continuació, doncs, donem tres opinions de tres sectors diferents: una que podriem considerar com l'opinió d'un grup de catalans que porten molts anys de residència a l'Argentina i que han actuat i venen actuant a l'entorn de la revista "Ressorgiment"; l'altra que és l'opinió del Partit Socialista Unificat de Catalunya, expressada per la ploma del seu secretari general; i la tercera que podriem considerar com l'opinió del grup de catalans que resideix a Londres, perquè encara que és expressada per Josep Maria Batista i Roca, ex-representant del Govern de Catalunya a la Gran Bretanya, a través de la "Gaseta Catalana" que edita quinzenalment, no podem oblidar que al seu costat s'hi troben Consellers de la Generalitat afiliats a Esquerra Republicana de Catalunya i Acció Catalana Republicana, de gran significació dintre les respectives organitzacions polítiques i en la política general de la nostra terra.

Les tres opinions esmentades són les següents:

"A mesura que el temps s'escola d'ençà del gran sotrac de la caiguda de Catalunya a mans dels seus enemics més folls; després de la confusió natural que produí en les ànimes l'ensulsiada, sembla que els esperits es re-

venen i els ànims adquireixen de nou la vigoria que els llevà la fulminant caiguda.

De França, que és on radica el nucli més dens de població catalana exiliada, ens arriben notícies d'aquest redreçament. Tant en sentit cultural com en el polític sorgeixen iniciatives, projectes d'actuació que cristal.litzaran en realitats a no tardar. La sensació que ens causa aquest desvetllament ens permet ésser optimistes dels seus resultats. La gran i cruel experiència dels fets que han determinat la tragèdia actual de la nostra Pàtria, ens dóna dret a creure que tot allò que hom faci d'ací endavant, sobretot en aquests moments de redreçament, de reiniciació, de la marxa cap a la conquesta dels nostres drets nacionals, tindrà un comú denominador: ¡Catalunya! Ço és, una característica esencialment catalana, alliberada de prejudicis i de contactes que no tinguin rel en el nostre poble. Ni espanyolismes, ni "conllevancias". Fidelitat absoluta a les essències de la nostra personalitat. Catalunya ha d'ésser catalana i governada per catalans en règim de sobirania. Tot el que es faci sense aquestes directrius fonamentals, eminentment autòctones, estarà destinat al fracàs. Podrà obtenir èxits més o menys parcials i momentanis —com la consecució de la Mancomunitat, com la de l'Estatut— però, a la fi, no fora més que un passatemps, una situació enganyosa que desapareix quan les lluites o ambicions dels nostres dominadors —els espanyols— es posen de manifest, com en el cas de la proppassada guerra, o, simplement, quan els convé que Catalunya no aperegui davant del món amb fesomia pròpia. Llei de Jurisdiccions, etc.

La solidaritat dels catalans s'imposa en aquests moments per imperatiu de les circumstàncies. La unitat, però, ha de tenir per base la consecució de la independència. Cada partit, agrupació o institució que l'integri pot particularment treballar en sentit polític d'acord a llurs particulars ideals o tendències, però tots lligats per un pacte la finalitat del qual ha d'ésser, como hem dit, la consecució de la llibertat de Catalunya; la promoció de la nostra Pàtria al rang de poble lliure constituït en Estat propi, sobirà. Aquesta ha d'ésser la idea central de la Unitat Catalana. Sense aquest ideal suprem, general, nacional, tots els esforços, iniciatives i treballs que hom emprengui seran, repetim, passatemps de diletants que van molt bé per estimular ambicions personals i, àdhuc, per a satisfer-les, però que resulten completament nocives per als inte-

ressos morals i materials del conjunt, de la Pàtria".

Ressorgiment. Buenos Aires, Juliol del 1939.

"Damunt Catalunya, el feixisme momentàniament triomfant exerceix la repressió més brutal que mai hagi conegut la història del nostre poble. Es més cruel, més sagnant que la repressió borbònica després de la derrota militar de Catalunya l'any 1714.

"El feixisme s'ha proposat el mateix objectiu que tingué la monarquia borbònica en el segle XVIII: anihilar Catalunya. La prohibició de l'idioma, la persecució de les danses i cançons nacionals, la supressió de tota la premsa catalana i de la més minsa expressió parlada o escrita de catalanisme, han estat les mesures característiques sota la monarquia i, també, sota la dictadura de Primo de Rivera. El feixisme va més lluny: ha destroçat la Biblioteca Nacional de Catalunya, on es conservava el tresor històric del nostre país; ha desplaçat de Catalunya el seu tresor artístic, enriquit de manera extraordinària pel Govern autònom; tanca les portes de Catalunya als 80,000 soldats catalans que es trobaven a la zona centre-sud en el moment de la traïció Casado - Besteiro - Miaja - Mera; expulsa de Catalunya, amb pretext o sense, famílies senceres i les distribueix per la resta de la República; desmunta fàbriques i les trasllada on li sembla que pot trobar un proletariat més dòcil; lliura les terres als italians i als falangistes; l'agrarisme semifeudal castellà té econòmicament carta blanca i la burgesia i els financers italians s'esforcen, amb l'ajut del traïdor Franco, per refer a llur conveniència la forta personalitat econòmica internacional del nostre poble. Són aquests els elements essencials en execució metòdica del pla de destrucció de Catalunya. El feixisme vol una Catalunya sense catalans, tan a fons saquejada que per sempre més sigui impossible reconstruir la seva personalitat històrica i la seva puixant riquesa.

"Per a realitzar el seu pla de destrucció, el feixisme ha instaurat el terror permanent: afusellaments i camps de concentració, multes, empresonaments i confinaments. El sinistre tricorni de la guàrdia civil, més la boina dels requetès i el punyal dels falangistes, senyoregen per tot el país. Els obrers, els pagesos, els menestrals que més heroicament lluitaren per la llibertat de Catalunya i per la independència de la República Espanyola, són perseguits a mort. Els burgesos que

es quedaren a Catalunya i col.laboraren uns honradament i altres no en el nou ordre econòmic codificat per la Generalitat, són suspectes i estan condemnats a la misèria. Els burgesos que fugiren a França i allí restaren fins a l'acabament de la guerra són, també, suspectes i molt difícilment els són retornats llurs béns, fàbriques, cases o terres. L'alta burgesia i els grans financers que varen subvencionar els generals traïdors en el període conspiratiu, que varen col.laborar personalment amb el traïdor Franco durant la guerra, estan sotmesos a règim de vigilància i obligats a ésser ajudants dels botxins del nostre poble si volen conservar els béns i alguns de llurs antics privilegis. Tot català, pel sol fet d'ésser català, és suspecte. Per això, la gairebé totalitat dels catalans estan a l'index del traïdor Franco. Els afusellaments de Carrasco Formiguera, home representatiu dels catòlics conservadors i catalanistes, de Rahola, catalanista moderat, de Briansó, catalanista liberal, de Battestini, metge que no actuà en política d'ençà de la República però que fou separatista en la seva joventut, sumats als milers d'obrers, pagesos i menestrals afusellats, palesen a bastament que el terror feixista a Catalunya és antiobrer, antidemocràtic i anticatalà.

"El feixisme, però, no junyirà Catalunya. El nostre poble ha assolit la veterania en la lluita pel seu dret, per la seva llibertat i contra els opressors. Aquesta veterania l'ha assolit sota les opressions periòdiques que li han estat imposades. Opressions que han esdevingut cada vegada més greus, més salvatges i contra les quals Catalunya ha trobat sempre la manera de lluitar i de vèncer-les. Ja fa més d'un segle que el poble català no coneix un període llarg de normalitat constitucional. Ja fa més d'un segle que el poble català ha anat superant les etapes repressives, amb vigoria i rapidesa proporcionades a l'envigoriment progressiu de la seva personalitat nacional.

"La repressió d'avui, la més violenta i la més salvatge que mai hàgim conegut els catalans, també serà vençuda, car mai com avui la personalitat nacional no ha estat tan forta i tan dinàmica. Són fenòmens que es determinen mútuament. La política de repressió ha accelerat el ressorgiment polític del nostre poble. El ressorgiment nacional de Catalunya ha desfermat noves i més dures onades repressives. En aquest duel històric, que en la vida espanyola és paral.lel al combat permanent entre democràcia i absolutisme, Catalunya ha vençut sempre. Ara també vencerà.

"El ressorgiment nacional de Catalunya no ha estat un factor negatiu o un obstacle en la lluita del poble espanyol per la democràcia. Ha estat ensems motor i conseqüència d'aquesta lluita. Car en la mesura que la democràcia espanyola ha anat incorporant les àmplies masses, en la mateixa mesura s'ha enfortit la personalitat nacional de Catalunya. Cada salt endavant del poble català correspon a un salt endavant del poble espanyol. La lluita del poble català es confon amb la lluita del poble espanyol per la democràcia. Aquest sincronisme històric és un fet altament positiu i en establir-lo tenim la característica fonamental de la lluita comuna de tots els pobles hispànics contra els generals traïdors i les forces invasores: unitat. Com més fermament lluitarà Catalunya contra el feixisme, amb més fermesa lluitaran els altres pobles hispànics. Un afebliment de Catalunya seria el símptoma malastruc de l'afebliment general. Car el nostre poble no ha nascut a l'antifeixisme el 19 de juliol del 1936: és liberal i democràtic per tradició i les seves reaccions repercuteixen, en virtut d'aquesta tradició, en l'activitat del conjunt dels pobles hispànics. Car Catalunya ha estat sempre en el primer rengle en la batalla ininterrompuda contra l'absolutisme d'ahir i el feixisme d'avui.

"A les Corts de Càdiz, l'any 1812, Catalunya va presentar la seva fesomia liberal, democràtica, nacional. De manera confusa i temorenca, encara, perquè no havia vençut l'ensopiment terrible en què caigué arran de la derrota militar del 1714. Amb la guerra napoleònica començà, tanmateix, el redreçament. Els anys 1820-1823 està al costat dels liberals espanyols que venceren per primera vegada l'absolutisme borbònic. Barcelona s'aixecà contra Espartero, el general de l'abraçada de Vergara, el cabdill liberal de la primera guerra carlina i el primer cabdill militar que va mercadejar amb la sang generosa del poble espanyol. Fou un català, Prim, l'organitzador de la revolució del 68 i el que foragità d'Espanya, per primera vegada, la monarquia borbònica. Fou un català, Pi i Margall, el que volgué incorporar a la República la concepció ja concreta federalista del nostre poble i el que volgué donar-li un major contingut social. Fou Pi i Margall el que defensà amb heroïsme el dret a la separació de les colònies que s'havien de perdre amb deshonor. Catalunya rebutjà Castelar, el republicà reaccionari que va perdre la República i que havia de lliurar-se al borbonisme restaurat, i es con-

vertí en suport de Salmeron representant amb Pi i Margall aleshores del republicanisme intransigent: flama sagrada de republicanisme que no s'apagà mai més en el nostre país. Va ésser a Barcelona que hom creà la Unió General de Treballadors. En la fonda i llarga crisi que ocasionà la pèrdua de les colònies, va ésser Catalunya la primera en retrobar el camí, en reconstruir una economia basada damunt l'explotació monopolista colonial de cara al consum interior i als mercats mundials, en produïr nous i profunds moviments polítics. En l'Espanya "sin pulso" de començaments del segle, es produí a Catalunya el poderós moviment de Solidaritat Catalana, fet polític demostratiu que esperonada per la repressió borbònica havia arribat ja a adquirir plena consciència de la seva personalitat nacional. El 1909 Catalunya s'omplí de barricades, en sagnant rebel.lia contra la guerra africana. El 1917 va ésser a Barcelona que es celebrà sota la protecció de la Mancomunitat l'Assemblea de Parlamentaris, protesta dels partits polítics democràtics de tot Espanya contra la corrupció i la tirania borbòniques, punt de partida del primer aixecament revolucionari del poble espanyol en el segle actual.

"Paral-lelament al ressorgiment nacional de Catalunya, el proletariat i la pagesia catalans s'organitzaren i amb llur inquietud combativa crearen el clima de protesta constant, d'insatisfacció sistemàtica, que a la fi ofegà i foragità la monarquia.

"El proletariat de Catalunya, dinàmic i revolucionari, no va trobar fàcilment el camí just. La pregona i total incomprensió del problema nacional català per part del *Partido Socialista Obrero Español* i la progressiva centralització burocràtica d'una U. G. T. desplaçada del seu centre natural, deixaren el camp obert a l'aventurer Lerroux, als sindicalistes putxistes, a la F. A. I. dominada per element tèrbols i provocadors. Els partits de central espanyola o d'origen espanyol varen ésser un a un esbandits de Catalunya i substituïts per partits genuïnament catalans. Els socialistes espanyols no varen comprendre mai aquest fenòmen inevitable en una nacionalitat oprimida secularment. No varen, per tant, copsar que en l'organització sindical i política de la classe obrera calia treballar a Catalunya de manera molt diferent que a Madrid. Error imperdonable que retardà en alguns anys la incorporació de Catalunya al moviment marxista i que transformà Catalunya en centre d'expansió vers Espanya de les eixorques teories i pràctiques

anarco-sindicalistes. Mal orientada, objecte d'especulació demagògica, la massa obrera catalana esterilitzava amb una mà el que amb l'altra feia. La seva rebel.lia infrangible contra una burgesia intel.ligent i activa, no donà el fruit que havia de correspondre al seu esforç i sacrifici. L'impuls revolucionari, però, del proletariat català no va esgotar-se. A cada traïció, a cada caiguda en el camí de desviació que seguia, trobava noves formes d'expressió i d'acció.

"Vençuda la revolució del 1917, el proletariat català lliurà batalles memorables a la burgesia catalana els anys 1918, 1919 i 1920. Sofrí estoicament la bestial repressió de Martínez Anido. Va iniciar amb força la correcció dels errors ideològics i tàctics i sota el guiatge de Lairet i Seguí marxava de pressa. L'assassinat d'aquests dos herois del poble català i la dictadura de Primo de Rivera deturaren l'evolució ideològica del proletariat de Catalunya. L'ascensió, però, dels nostres proletaris vers una concepció política justa, vers el moviment marxista-leninista, ja havia començat.

"La dura repressió de Primo de Rivera catalanitzà definitivament Catalunya. L'alta burgesia que va recolzar-se en els sentiments nacionals de Catalunya i en els moviments polítics que la repressió borbònica i la seva visió política provocaren un darrera l'altre, per a arrencar concesions econòmiques i financeres, al poder central, que dirigí durant vint anys de faisó hegemònica la política catalana enfora, va perdre completament aquesta hegemonia en aliar-se amb Primo de Rivera. La maduresa del moviment nacional, i la incorporació a aquest moviment de les masses obreres i pageses, ja no convenien als seus interessos de classe i s'arrenglerà entre els opressors tradicionals. El proletariat amb la pagesia i la menestralia prengué en les seves mans fortes la bandera nacional. Menà la lluita aferrissada contra la dictadura. Emprà totes les armes, des de l'acció directa de Garraf a la resistència activa i a la sàtira punyent.

"El 12 d'abril del 1931, Catalunya plebiscità la revolució democràtica i el 14 fou la primera en proclamar la República. El 14 d'abril del 1931, en proclamar la República Catalana, el poble català va cloure el període obert per l'odiosa monarquia borbònica l'any 1714. La representació catalana a les Constituents republicanes va ésser tota ella d'esquerra. La classe obrera no havia sabut encara crear el seu propi moviment i la confusió i la multiplicació dels partits marxistes no l'ajudaven

certament a fer-lo. No havent forjat el propi instrument la classe obrera catalana donà la seva confiança política a Macià, líder del catalanisme pur i de l'Esquerra Republicana, partit republicà nacionalista petit burgès i símbol, en aquell moment, de la República democràtica i d'una Catalunya en lluita per la seva autonomia política. La classe obrera catalana havia ja superat, però, l'etapa eixorca de l'apoliticisme, del sindicalisme putxista i de l'anarquisme petit burgès, i aquest guany obria les portes a totes les perspectives. L'any 1933, Catalunya va derrotar el lerrouxisme i el gilroblisme triomfants gairebé en tota la resta de la República. L'any 1934, Catalunya més forta ja amb les primeres realitzacions de l'Estatut mantingué viva l'oposició a Lerroux, posant en primer pla la lluita del proletariat contra el poderós capital estranger i de la pagesia contra els terratinents i es solidaritzà amb els heroics minaires asturians el 6 d'octubre. Els anys 34 i 35, en el període més àlgid del bienni negre, Catalunya no s'ajupí, batallà amb més braó que mai pel recobrament de l'Estatut i de la República democràtica espanyola, i el 16 de febrer del 1936, ressorgí esplendorosa. Davant seu ja veia, obert i fecund, el camí que condueix al marxisme-leninisme. El 14 d'abril del 1931, el proletariat català va superar l'etapa apolítica. El 16 de febrer del 1936, el proletariat català va superar l'etapa del republicanisme demagògic i confusionari. Tanmateix, i per dissort, la unitat marxista no era encara una realitat.

"El 19 de juliol del 1936, Catalunya va salvar la República. Els generals traïdors van sublevar la guarnició africana el 17 de juliol. La sublevació va ésser precipitada per la reacció d'esglai que produí entre els traïdors l'ajusticiament de Calvo Sotelo. Degut a aquesta precipitació, no obstant la llarga conspiració i la complicitat de totes les guarnicions, la sublevació no pogué ésser sincronitzada. Del 18 al 19 els sublevats prengueren Sevilla, Saragossa i Galícia. Les altres guarnicions restaven indecises. El Govern de la República tenia en les seves mans els tres centres fonamentals dels país, en la nova situació: València, Madrid, Barcelona. De caure un dels tres en poder dels traïdors, llur victòria podia donarse per segura. Catalunya fou posada a prova, la primera. En la matinada del 19 de juliol totes les guarnicions de Catalunya es varen sublevar. La guarnició de Barcelona, de totes les armes, va sortir de les casernes i es dirigí als centres fonamentals de la ciu-

tat per a prendre'ls a la fi del que els traïdors suposaven que seria un passeig militar. La Catalunya autònoma, però, havia après la lliçó del 6 d'octubre. No va ésser sorpresa. El proletariat i la menestralia de totes les ideologies ben agermanats i en bona part dirigits pel Front Popular i el Comitè d'Enllaç que tres dies després, havia de crear el Partit únic obrer de Catalunya adherit a la gloriosa Internacional Comunista; la guàrdia d'assalt, ben disciplinada i ben manada, més els pocs aparells d'aviació lleials a la República, plantaren cara als sublevats i en lluita acarnissada els destroçaren ràpidament. El supervivents es refugiaren en els edificis que pogueren. La sublevació, però, estava ja vençuda. La tarda del mateix 19 fou fet presoner el general Goded, cap militar de la sublevació. Goded fou portat a la Generalitat i, allí, davant el micròfon des del qual assabentà els espanyols de la seva derrota i el seu empresonament, aconsellà l'abandonament de la lluita als seus còmplices. Al migdia del 20 varen ésser reduïts els darrers centres de resistència. La victòria aclaparadora de Barcelona resolgué automàticament la sublevació de les guarnicions de Lleida, Tarragona, Girona i Matarò. La victòria de Barcelona paralitzà les guarnicions de Bilbao i València, dominades suara sense dificultat, i immobilitzà a les casernes la de Madrid. Allí va anar a cercar-la, el dia 20, l'heroic poble de Madrid i allí va aixafar la traïció. La derrota de Catalunya hauria determinat la pèrdua immediata de la República. El Govern de la República, feble i vacil.lant, perdudes la frontera, el centre industrial més dens, el nucli proletari més fort i veterà, la massa ciutadana més homogèniament antifeixista, el litoral mediterrani, hauria perdut el poc cap que li restava. La repercussió moral de la derrota de Catalunya autònoma entre les masses obreres i antifeixistes de València, Bilbao i Madrid, hauria estat profunda, ensems que l'exaltació de les guarnicions militars indecises. Madrid, aïllat en el centre d'Espanya, rodejat d'enemics victoriosos, seu d'un Govern incapaç d'organitzar la més insignificant resistència, què hauria pogut fer? Amb la derrota de Catalunya autònoma el reconeixement del traïdor Franco no s'hauria produït l'any 1939, sinó el mateix juliol del 1936. La República reconegué la personalitat nacional de Catalunya en aprovar l'Estatut l'any 1932. El 19 de juliol del 1936, la República comprovà que la seva política envers les nacionalitats hispàniques era justa.

"En els primers mesos de la guerra Catalunya sofrí una profunda crisi interior. Calia pagar el darrer preu de la política orba i sectària i burocràtica dels Largo Caballero. El moviment marxista esquarterat no pogué prendre en mans la direcció efectiva de les masses i el carrer fou dominat pels anarquistes i trotsquistes. Els dirigents dels partits marxistes, amb audàcia bolxevic, al cap de tres dies de vençuda la sublevació militar, varen crear el Partit Socialista Unificat de Catalunya, adherit a la Internacional Comunista, resolt a esdevenir un veritable partit homogeni, monolític, de ferma línea política bolxevic, marxista-leninista. Els treballadors, els pagesos, el sector més intel.ligent de la petita burgesia, comprengueren tot seguit l'enorme transcendència històrica de la unificació política de la classe obrera i això determinà que el P.S.U. esdevingués immediatament una força poderosa, l'única capaç de resoldre la crisi interior, de crear a Catalunya les condicions indispensables per a la seva màxima contribució a la lluita dels pobles hispànics contra l'enemic comú. De nou Catalunya, fidel a la seva tradició, avantguarda, assenyala a la classe obrera, a tot l'antifeixisme el camí de la victòria. Mentre Catalunya organitzava el front d'Aragó, l'expedició a Mallorca, les columnes d'ajut a Madrid en els dies més angoixosos de novembre, dirigia la transformació de les seves indústries de pau en indústries de guerra, exigia la mobilització general i la creació ràpida de l'Exèrcit Popular Regular de la República, amb febleses i imperfeccions degudes al derrotisme dels incontrolats faistes i dels trotsquistes i a les vacil.lacions dels partits republicans, lluità amb exaltació creixent per a resoldre la crisi interior; amb el seu sol esforç, gens compresa pel funest Govern Largo Caballero, sovint destorbada per ell, va vèncer els incontrolats de la F.A.I. i els trotsquistes aliats en el "putx" contrarevolucionari de maig del 1937. Va superar la crisi interior i va liquidar un període de confusió i de desviacions ideològiques en la seva història proletària i política. I per segona vegada, Catalunya, no obstant la traïció de Largo Caballero que pactà amb els incontrolats faistes i els trotsquistes, va prestar a la República un servei eminent, va crear noves condicions per a una política enèrgica de victòria. La victòria dels incontrolats i dels trotsquistes significava l'abandonament del front d'Aragó, la intervenció estrangera, la descomposició de Catalunya vençuda pels seus pitjors enemics interiors. La victò-

ria dels treballadors antifeixistes de Catalunya sobre incontrolats i trotsquistes, agents del feixisme, no hauria estat possible sense la prèvia unificació política de la classe obrera. Superada la crisi interior, Catalunya es lliurà tota ella a la guerra. Sense regateig tot ho donà a la causa comuna. Amb la col.laboració dels seus millors homes fou reorganitzat l'Exèrcit de l'Est i al cap de dos mesos de maig el fruit d'aquest esforç va ésser la gloriosa victòria de Belchite, va ésser la victoriosa ofensiva de l'Alt Aragó. Va lliurar la seva indústria de guerra al Govern de la República. I paral.lelament a l'esforç militar, sota el guiatge del P. S. U., comença la correcció dels errors ideològics i polítics de la legislació econòmica per a canalitzar de manera justa les reivindicacions obreres i pageses i legalitzar els interessos d'amplis nuclis petit-burgesos. Esforç d'organització econòmica que en els moments pitjors de l'any 1938 donà excel.lents resultats i contribuí de manera considerable a servar alta la moral de la reraguarda.

"La política vacil.lant del Govern de la República caracteritzada sobretot per la falsa política militar de Prieto, deturà el ritme de reorganització militar de Catalunya. En aquesta política rau el factor essencial de la caiguda del front de l'Est i de la ruptura de comunicacions amb la resta d'Espanya. En el darrer període de la guerra Catalunya palesà la seva capacitat d'heroïsme, de sacrifici, d'abnegació, el su profund i infrangible antifeixisme. Perduts Lleida, Balaguer, Tremp, les centrals elèctriques, les terres de l'Ebre enllà, refet amb rapidesa extraordinària l'Exèrcit, en el front de Catalunya es lluità sense respir. Ofensiva sobre el Segre. Ofensiva sobre l'Ebre, la més gran victòria militar de la República, l'heroica batalla de quatre mesos. I, finalment, l'ofensiva enemiga. Més d'un any d'heroïsme al front i a la reraguarda, de mobilitzacions, de pèrdues feixugues, doloroses, de fam i de sol. ¡Sense un aldarull, sense una protesta, amb proves fefaents no de resignació, sinó d'estoïcisme davant l'aclaparadora duresa de la prova, de serenitat i de confiança en al victòria!

"En començar l'ofensiva enemiga es va repetir en terres de Lleida l'epopeia de l'Ebre. Durant vint-i-dos dies un Exèrcit afeblit, dessagnat, mal armat, mal alimentat, sense descans possible, amb totes les reserves en primera línea, va resistir estoicament, a força d'heroïsme individual i col.lectiu, l'Exèrcit de moros, italians, alemanys, de mobilitzats terroritzats pels pisto-

lers del traïdor Franco, enormement superior en nombre, immensament superior en armament. L'Exèrcit que defensava el front de Catalunya, de majoria catalana agermanada amb els fills de totes les nacionalitats hispàniques, abandonat a les seves pròpies forces pels traïdors que immobilitzaren l'Exèrcit de la zona centre-sud, no podent aprofitar un armament retingut massa temps pel Govern francès, no podent nodrir-se amb sang nova, corsecat pel sabotatge i la traïció exercits en l'alta direcció tècnica i militar, víctima propiciatòria de la política de no intervenció de França i d'Anglaterra, de la política d'aquells que a l'interior executaven el pla d'abandonament i pèrdua del nostre país, bloquejat per l'esquadra italiana en jornades d'angoixa i de duresa indescriptibles, va acostar-se a la frontera i va entrar a França en perfecta formació, encara, i amb tot el seu armament.

"Catalunya ha complert amb el seu deure. No obligada per la llei, sinó voluntàriament, per insubornable convicció antifeixista, fidel fins a la mort a la seva tradició de poble lliure i democràtic. Les llars catalanes, totes elles endolades i moltes anihilades, les terres ermes, les fàbriques cremades, les velles i riques ciutats: Lleida, Reus, Tarragona, Tortosa, Girona, Figueres, Granollers, les Borges Blanques, Balaguer, Tremp, Tàrrega, Falset, Palamós i tantes altres viles i tants altres pobles suara riallers, destroçats per la criminal aviació italo-alemanya, Barcelona en nafra viva, més de 150,000 catalans morts o mutilats, més de 300,000 catalans que van preferir la misèria i la tristesa de l'exili a una vida d'esclavatge sota Franco i el seus amos Hitler i Mussolini, en són el tràgic testimoni.

"Aquesta és la Catalunya trepitjada avui pel renegat Franco. Ferma i sòbria en la persecució del seu inalterable ideal milenari de llibertat i democràcia. Alguns amics potser l'han oblidat aquesta fesomia fondament humana del nostre poble. Franco i els seus botxins, no. La ferotgia amb què la tracten, la monstruositat dels seus propòsits ho palesen a bastament. No podent-la posseïr es deleixen per destruir-la de socarrel. L'ambició és a llarg termini i el temps, però, de què poden disposar els traïdors és curt. Car Catalunya coneix ja quin és el camí de la victòria. El camí de la victòria és la resistència a ultrança realitzada mitjançant la més sòlida unitat. Unitat interior entre tots els catalans honrats, aplegats en una Aliança Nacional de Catalunya neta de bandits, de sabo-

tejadors, de traïdors: d'incontrolats, de trotsquistes, aliats antics i novells del renegat Franco. Unitat entre els catalans honrats de l'estranger, els lluitadors, els que no som ni volem ésser emigrats, els que no tenim ni volem tenir altra ambició que la de batallar sense mirar esforç ni sacrifici per la reconquesta de la Pàtria malaurada. Unitat entre tots els catalans es trobin on es trobin sota la bandera barrada de l'Aliança Nacional de Catalunya, entre els catalans de la llar, els empresonats, els confinats, els exiliats, lligats per un sol pensament, per una sola voluntad: alliberar la Pàtria estimada, foragitar-ne els lladres i assassins i els bords que els hagin ajudat. Unitat ferma, cada vengada més ferma, de Catalunya amb tots els altres pobles hispànics. L'enemic dels pobles hispànics és sempre el mateix: és Franco, és Hitler, és Mussolini. Només la unitat ens ha permès plantar cara a l'enemic prop de tres anys. Només per la unitat hem pogut demostrar al món com sap lluitar un poble que estima la seva llibertat. Ara, perdudes momentàniament Catalunya i la República democràtica espanyola, solament amb la unitat refermada podrem reconquerir-les. Mai no podriem foragitar el feixisme carnisser d'homes i de pobles si la unitat quan és més necessària fos trencada. El feixisme accentuarà els seus mètodes terroristes damunt Catalunya, multiplicarà intencionadament les ferides als sentiments més pregons dels catalans, confinarà els catalans més dinàmics a zones de misèria i incomprensió, provocarà les agressions de nuclis d'espanyols mercenaris o equivocats a Catalunya, es valdrà dels catalans bords, per tal d'oposar el nostre poble als altres pobles hispànics, i amb el pretext de combatre un separatisme provocat des de dalt agreujarà encara més la repressió, cobejant ésser, sota la bandera de la unitat espanyola, l'aglutinant dels espanyols contra els catalans. El nostre poble, però, experimentat en la lluita, intel.ligent i constructiu, no es deixarà agafar per tan groller parany. Catalunya no renuncia, no renunciarà mai a la seva personalitat històrica, als seus drets tradicionals, a la seva llibertat. Catalunya, però, sap que tornarà a ésser lliure a l'hora i al moment en què junt amb tots els pobles hispànics foragiti del sòl espanyol invasors i traïdors.

"No! Catalunya no ha estat vençuda. Catalunya ha estat víctima d'aquells que més tard, trobant suport en Casado-Miaja-Besteiro-Mera, havien de lliurar lligats de peus i mans a llurs botxins els antifeixistes i el ter-

ritori de la zona centre-sud. I Catalunya trobarà en les cendres dels seus màrtirs i en les runes de les seves suara joioses ciutats l'energia i el nou heroïsme necessaris per a renéixer a una vida millor, de més altes volades, de més altes i humanes ambicions, de més àmplies llibertats en el si de la República Espanyola, democràtica i lliure, recobrada.

"Traïdor Franco, mai, mai, mai no sotmetràs Catalunya!

"I Catalunya tornarà a ésser rica i plena!"...

18 juliol 1939.

Joan COMORERA, Secretari General del Partit Socialista Unificat de Catalunya.

(Secció Catalana de la Internacional Comunista).

"Catalunya ha passat pel moment més tràgic de la seva història. Ha tocat a la nostra generació presenciar el renaixement del nostre poble i l'assoliment d'un inici de llibertat nacional, seguit de la tecera invasió militar de Catalunya pels espanyols que ha tingut lloc desde 1640 i la dantesca emigració en massa del nostre poble a través dels Pireneus tan sols comparable amb la mateixa fugida que feren els nostres avantpassats davant la invasió dels moros, tot plegat seguit encara de la persecució i del regne del terror a Catalunya.

"Amb tot i tractar-se d'una de les tragèdies més fondes que ha passat cap poble en l'època moderna, hi ha un fet impressionant i és que cap català no creu que aquesta pugui ésser la fi de Catalunya, com els falangistes s'imaginen, i tots els catalans dintre i fora de Catalunya, a Europa, i més enllà de les mars, continuen creient que Catalunya, és i serà, i que l'hora de la llibertat, àdhuc potser més ampla que mai, no trigarà molts anys en tornar a sonar.

"No hi ha cap règim estable que pugui fonamentar-se damunt la violència. No hi ha cap persecució violenta que hagi reeixit mai en esborrar la consciència nacional d'un poble. Les violències i les persecucions engendren reaccions. Avui a Catalunya hi ha una reacció fonda i sorda que aferma més que mai les conviccions patriòtiques al cor dels catalans. Els catalans de totes les classes socials se senten avui vexats pel fet d'esser catalans. La reacció, és doncs, contra els vexadors per ésser espanyols. Les errades i manques de tacte dels espanyols a Catalunya durant el darrer període de la guerra, han contribuit a que la reacció catalana, agafi més un to nacio-

nal i no distingeixi gaire en diferenciacions polítiques.

"Avui la invasió franquista ha fet de Catalunya una mena de monstre que viu amb l'esperit fora del cos. Els nostres intel.lectuals, els nostres dirigents, viuen més enllà avui de les fronteres geogràfiques del nostre poble. Catalunya, en canvi, en el domini espiritual, ha adquirit una expansió espiritual que va més enllà de totes les fites geogràfiques. Els catalans poden estar exil.liats en diferents països d'Europa o Amèrica, però, la consciència de llur unitat espiritual és més viva i més forta que mai. Mai com avui, s'havien sentit tan aprop els catalans de França, d'Anglaterra o d'Amèrica.

"Cap català nacional no podrà mai oblidar l'escalf i l'assistència que sovint rebé la nostra renaixença cultural i patriòtica dels catalans d'Amèrica. L'auxili que avui ve d'ells i les iniciatives que han posat en marxa per assegurar la persistència de la nostra cultura a l'exili, és no tan sols una normal reiteració de llur generosa tradició, sinó una fermaça per assegurar en el futur la persistència de l'ànima catalana.

"Catalans, germans, Catalunya és i serà!"...

Gaseta Catalana. Londres 1, agost, 1939.

ELS LLIBRES

MANUEL AZAÑA. *La velada de Benicarló. Diálogo sobre la guerra de España.—Buenos Aires, Ed. Losada, 1939.*

Manuel Azaña, l'ex-president de la República Espanyola, ha publicat dintre la col.lecció *Cristal del Tiempo* editada per la casa Losada, de Buenos Aires, un llibre titulat *La velada de Benicarló* que és com una introducció a les seves memòries polítiques i de guerra que té anunciades per a publicar, dintre la mateixa col.lecció, en dos volums.

Azaña, diu en una nota priliminar que aquest llibre que comentem el va escriure dues setmanes abans de la insurrecció anarquista de maig del 1937. Ès interessant de tenir en compte aquest detall per a poder jutjar i comentar les opinions expressades per l'autor a través d'alguns dels personatges que fa parlar de coses de Catalunya.

El llibre està escrit en forma de diàleg entre un diputat a Corts, un metge de la Facultat de Medicina de Barcelona, un comandant d'infanteria fill de Roses de Llobregat, un aviador, una actriu, un advocat, un escriptor, un ex-Ministre, un capità, un prohom socialista i un propagandista.

D'aquests personatges, dos són

catalans i tenen confiada la missió de parlar dels problemes i dels homes de Catalunya. Azaña, diu que els personatges són inventats i llurs opinions rigorosament autèntiques i possibles de comprovar, si valgués la pena de fer-ho. En realitat, els personatges "inventats" no fan altra cosa que donar opinions que tothom sap de l'autor, pels seus antecedents i el seu comportament polític.

Nosaltres, avui, ens limitarem a comentar les coses que diu de Catalunya i dels catalans. I volem remarcar, una vegada més, la poca simpatia que els catalans hem inspirat sempre a l'autor de *Mi rebelión en Barcelona*. Aquesta manca de simpatia que hem vist sempre en Azaña per les coses de Catalunya i els catalans, ens va fer escriure, un dia, que era elpitjor enemic de la nostra terra. Així el vàrem qualificar durant la discussió de l'Estatut i així el qualifiquem avui, després de recordar tota la seva gestió com a President de la República abans i després de l'alçament feixista del 19 de juliol del 1936.

Els tres personatges "inventats" que fa parlar de les nostres coses són: l'anomenat *Doctor Lluch*, de la Facultat de Medicina de Barcelona, un Comandant d'Infanteria, anomenat *Blanchart*, militar professional fill de Roses de Llobregat, i un ex-Ministre republicà espanyol que anomena *Garcés*.

El Dr. Lluc, és un d'aquests tipus d'universitari que durant la guerra ha fet la viu-viu, sense comprometre's massa, anticatalanista convençut i, avui, d'ésser un personatge de carn i ossos estaria exercint algun alt càrrec dintre de Falange o, fins i tot, potser hauria arribat a rector de l'actual Universitat barcelonina.

Aquest Dr. Lluc parla de la vida universitària de Catalunya amb un menyspreu olímpic. Fa una crítica de la transformació de la Universitat de Barcelona en Universitat de Catalunya i, naturalment, només hi veu errors i ridiculeses de la política nacional catalana. I més endavant, quan l'ex-Ministre republicà espanyol diu penjaments de la Generalitat en comentar les relacions de Catalunya amb la República, l'anomenat Doctor Lluc afirma que el poble català no estava al costat del nostre Govern, que és com dir que no estava al costat del President Companys, l'home al qual Azaña ha volgut fer creure que tenia com un bon amic.

El militar professional anomenat Blanchart, català, fill, segons ell fa remarcar, de Sant Feliu de Llobregat i no pas de Roses de Llobregat, és un perso-

natge que diu pestes del burocratisme d'aquella Conselleria de Defensa dels primers temps de la guerra i que cansat de vuit mesos d'oficina al servei del Govern de Catalunya, va a València per veure si aconsegueix un lloc de comandament al front. Fa l'afirmació que ell és català pels quatre costats, republicà i militar espanyol, però que no vol passar d'aquí.

Finalment tenim el tipus d'ex-Ministre republicà espanyol, anticatalà cent per cent, anomenat Garcés, que ens recorda la immensa majoria de ministres de la República espanyola. Enemic de les llibertats de Catalunya i de les d'Euzkadi, naturalment. Es el tipus de polític republicà espanyol que durant la discussió de l'Estatut atorgat a la nostra terra com una almoina, era utilitzat per Azaña, aleshores president del Consell de Ministres, per a pronunciar-se contra el text estatutari plebiscitat pel nostre poble per tal de donar motiu al Govern republicà d'aquell temps i especialment a Manuel Azaña, d'aixecar-se a retallar o anul.lar la majoria dels articles que expressaven la voluntat de Catalunya.

L'anomenat ex-Ministre Garcés, que, com tants i tants polítics espanyolistes, no volien veure en el moviment antifeixista un començament de la transformació del règim polític i de relació dels pobles hispànics i, per tant, eren uns enmics aferrissats de tot el que pogués encaminarnos a fer de la República espanyola no una federació de repúbliques sinó ni tan sols una República federal, considera que la Generalitat assaltava serveis i segrestava funcions que eren pròpies del govern central; que legislava en matèries que no eren de la seva competència i administrava el que no li pertanyia; diu que, amb l'excusa de la F.A.I., el Govern català s'apoderà del Banc d'Espanya a Barcelona, de les Duanes, del servei de fronteres, de la direcció de la guerra a Catalunya, etc. I diu allò que, amb indignació, hem hagut de sentir tantes vegades durant la guerra: que Catalunya no lluità, que mentre els altres pobles hispànics es batien i morien, el poble català feia política i als fronts no hi teniem apenes ningú! I arriba a fer l'afirmació, estúpida a més no poder, que Catalunya ha actuat com a país neutral i que els catalans —no fa cap mena d'excepció— hem restat una força enorme a la resistència contra els rebels i a l'empenta militar de la República.

¿Creureu que tots aquests penjaments contra Catalunya i els catalans són atribuïts a un personatge fantàstic, intèrpret del

pensament d'un sector de la política espanyola? Nosaltres no ho considerem així. Nosaltres creiem que les opinions del Dr. Lluc, del militar Blanchart i de l'ex-Ministre Garcés són, gairebé en llur totalitat, per no dir totalment, les opinions del pare d'aquests personatges i autor del llibre.

L'obra tracta tots els problemes que hi havia plantejats durant la primavera del 1937 a casa nostra i els comentaris que inspiren als personatges —que passen una nit de tertúlia al refugi de Benicarló, durant un dels viatges que es feien en automòbil de Barcelona a València, quan el Govern de la República tenia la seva residència allà— no són altra cosa que l'opinió del propi Azaña, opinió que hem tingut l'avinentesa de conèixer mantes vegades pels seus escrits i per la seva actuació política.

Què es proposa l'ex-President de la República espanyola? Les Memòries polítiques i de guerra que ens anuncïa, si segueix amb el mateix estat d'ànim que quan escrigué *La Velada de Benicarló* i, com és de suposar, amb el mateix sectarisme espanyolista i amb la seva mania que ningú no sap governar un país sinó ell, seran dos llibres més d'Azaña que promouran moltes protestes i amb raó.

Si Manuel Azaña pensa que escrivint llibres com aquest que comentem aconseguirà un lloc en l'acció política futura, potser s'equivoca.

I si no s'equivoca i troba ressò en un sector important de la política i dels polítics de fora de Catalunya, pitjor per ells i per llurs idees.

Miquel FERRER.

VIAJEROS MEXICANOS, *per Felipe Teixidor. México, Ed. "Letras de México", 1939.*

El notable escriptor mexicà, gran amic de Catalunya, Felipe Teixidor, ha escrit un suggestiu llibre de 300 pàgines que constitueix una compil.lació d'impressions de viatge escrites per il.lustres personalitats de la política i les lletres mexicanes que han recorregut diversos països del vell i del nou continent, en el curs dels segles XIXè. i XXè.

En diverses èpoques del passat i del present, ens fa seguir als viatges per diverses latituds: Itàlia, Espanya, Estats Units, Rússia, Singapur, Alemanya, Brasil, Argentina, Moçambique... Un plaer íntim difícilment suplantat per cap més altre aquest de poder complau-re's en un viatge ideal per terres llunyanes.

Però allò que més ens plau, a nosaltres que acabem d'arribar a terres mexicanes, és seguir els viatgers a través d'aquest país.

Els viatges de Manuel Payno de "Jalapa a Veracruz"; de Bernabé Loyola a "Michoacán"; de García Cobos a Terra Calenta; de J. M. Echevarría a "Guanajuato" amb Porfirio Díaz, ens fan entrar pels ulls els diversos matisos i facetes de la vida mexicana en el segle passat.

Cada narració va precedida d'una notícia biogràfica i bibliogràfica de l'autor-viatger. Cal remarcar el gran amor que posa Teixidor en tot el que fa referència a bibliografía, matèria sobre la qual és un dels més entesos a Mèxic. Per alguna cosa fou l'autor i editor de *l'Anuario Bibliográfico de México* una de les eines de treball més indispensables per a conèixer l'activitat literària del país durant els anys 1932, 33 i 34.

Viajeros Mexicanos, pulcrament editat en els *Talleres Gráficos de la Nación*, és una obra educativa i suggestiva alhora, que de segur els nostres compatriotes voldran conèixer per tal de copsar millor els diversos matisos de la personalitat mexicana.

R. F. A.

LLIBRES CATALANS EN PREPARACIO

L'Agrupació d'Ajut a la Cultura Catalana, recenment constituïda a Buenos Aires (República Argentina), ha començat a preparar l'edició de diversos llibres catalans dels millors autors de la nostra terra.

La secció editorial de l'A.A.C.C., compta ja amb originals dels següents escriptors exiliats:

Xavier Benguerel, C. A. Jordana, Pere Quart, Nicolau Maria Rubió, Mercè Rodoreda, Francesc Trabal, Domènec Guansé, Pere Calders, Ferran Soldevila, Antoni Rovira i Virgili (dues obres), Pau Romeva, Jaume Serra Hunter (dues obres), Ambrosi Carrion, Enric Lluelles, J. Roure Torent, J. Navarro Costabella, Eugeni Xammar i Joan Tomàs.

La venda d'aquests volums es farà per subscripció. Cada mes es publicarà un volum d'unes 200 pàgines en octau, aproximadament i les subscripcions podran fer-se per trimestres, semestres o anys. Els preus seran 6.50, 12 o 23 pesos argentins i per al públic que no hi estigui subscrit el preu serà de 2.50 pesos argentins per volum o mes.

GENERAL *DUVAL. — Les espagnols et la guerre d'Espagne. Avec cinq cartes dans le text.—Paris, Plon, 1939.*

Aquest llibre, escrit per un general qualsevol, no té cap altre interès que el de conèixer l'opi-

nió del Departament de Propaganda del govern de Franco sobre alguns dels fets viscuts al nostre país durant aquests anys de lluita.

Però, per a parlar de la nostra guerra, els editors, amb molta traça, han sabut trobar en el general Duval l'home que els assegurés l'èxit de l'edició.

Esperàvem que la lectura d'aquest llibre ens donaria a conèixer el judici analític i imparcial del militar estranger, però ens ha defraudat completament en trobar-nos davant d'una apologia de la persona del *caudillo* Franco i de la seva acció política i militar. Una apologia recolzada, no en les fets constatats i viscuts pel general Duval, sinó en les dades proporcionades pels medis oficials franquistes, segons confessa, ingenuament, el mateix Duval.

No valdria la pena de seguir parlant d'aquest llibre, francament feixista, si no contingués una sèrie de mentides d'aquelles que s'empren per a enganyar als incautes.

Amb el su caràcter d'agent propagandista de Franco i amb el munt de dades recopilades exclusivament a l'altra zona, el general francès es fica pels viaranys polítics per a dir-nos, per exemple, que el poble estava al costat de Franco i del seu moviment. Voleu més cinisme?

Com s'explica, aleshores, el general, la sublevació militar de juliol del 1936 contra un ordre polític que va sortir de les urnes uns mesos abans com expressió de la voluntat i anhels del poble?

I, si el poble estava amb Franco, per què es va llançar al carrer per a vèncer la militarada a tot el país?

Per què el poble de Madrid va fer una resistència heròica i amb els seus pits va fer una barrera impossible de passar quan el *caudillo* va provar de prendre la capital de la República amb les forces de xoc on hi figuraven moros i alemanys?

I, finalment, per què les unitats de l'Exèrcit republicà, carn i entranya del poble, no es vàren passar als rengles del *caudillo*?

General: amb les dades que us han donat, us han fet fer un mal paper perquè la gent de sentit comú no les pot admetre com a bones i perquè la història dels fets diu que són mentida.

Avui, general Duval, ningú no ignora que un grapat de generalots reaccionaris fins a l'extrem, traïdors a llur pàtria i a llur honor, al servei de tot el més corromput d'Espanya i recolzats pel feixisme alemany i italià es confabularen per a ofegar en sang les ànsies alliberadores del poble i així poder continuar gaudint de llurs privilegis de casta els primers i per a arrossegar els

pobles hispànics a llur zona d'influència els altres.

El general Duval també ens parla de l'interès persistent de Franco per a continuar les operacions militars sense interrupció fins a la dominació total de la zona roja. Sobre aquest punt, el general Duval no ens dóna cap raó, però nosaltres n'hi donarem, modestament, tres:

Primera.—El *caudillo* només tenia dos mitjans per a entretenir els habitants de la zona franquista: el terror per als rebels i els èxits militars per als fàcils d'enganyar.

Segonda.—La pressa que li donàven Hitler i Mussolini als quals interessava liquidar la guerra el més aviat possible i amb el mínim de despeses.

Tercera.—Perquè Franco sabia que el temps era un aliat natural nostre, tenint en compte el desenvolupament dels fets internacionals, i això li feia una por terrible.

Només en una cosa estem d'acord, general: que tota acció militar comporta una acció política.

Però en això, precisament, és on calia cercar les causes i les raons del desenvolupament de la nostra guerra i no en els arxius i a les dependències del *caudillo*.

Aleshores, aquest llibre, ens hauria parlat de la No-Intervenció que ens va lligar de mans i peus i que ens impossibilitava de rebre, de l'exterior, les armes que necessitàven per a continuar la lluita, i a la vegada no impedia que el *caudillo* rebés homes i armaments, en grans quantitats, de Mussolini i de Hitler.

Ens parlaria, també, de la tàctica de la resistència feta carn en els soldats de la República i amb la qual tantes pàgines d'heroïsme han estat escrites en aquella guerra nostra de l'home contra la màquina. Tàctica, per altra banda, que, finalment, i amb una conseqüència política ben diferent és la que hauria triomfat si no hi hagués hagut la traïció.

Franco, doncs, no ha fet altra cosa que recollir el fruit d'aquella traïció.

Des del punt de vista militar, l'autor no fa altra cosa que recopilar els comunicats de guerra del *generalísimo* donant-els-hi certa forma literària, procurant silenciar tots aquells fets d'armes que poguessin comprometre la finalitat de l'obra.

Llàstima que aquest general no ens hagi donat quelcom més seriós sobre una guerra tan interessant des del punt de vista militar i des del punt de vista polític.

Manuel FERRANDIZ.

LA REVISTA DELS CATALANS
D' AMERICA

●

REDACCIO I ADMINISTRACIO:

APARTADO POSTAL 8626

MEXICO, D. F.

PREU: $ 2 m/m.

LA REVISTA DELS CATALANS D'AMERICA

Nº 2

NOVEMBRE-1939

•

ARTICLES DE:

PERE COROMINES

Dr. R. CARRASCO FORMIGUERA

Prof. JOAN ROURA-PARELLA

J. M. MIQUEL I VERGES

JOSEP M. VERDU

PERE CALDERS

DEOGRACIES CIVIT

•

DIBUIXOS DE:

RENAU

TISNER

KALDERS